

**waterschapsbedrijf
limburg**
water. samen halen we er meer uit

Meerjarenraming 2024-2033 en Begroting 2024

Maria Theresialaan 99
Postbus 1315
6040 KH ROERMOND

T +31 (0)88 842 00 00

E info@wbl.nl

I wbl.nl

Vastgesteld **6 september 2023**
door het Algemeen Bestuur van
Waterschapsbedrijf Limburg

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	7
1.1	Planning en Control Cyclus	7
1.2	Meerjarenraming en Begroting	7
1.3	Strategisch Kader	8
2	DE PROGRAMMAVERANTWOORDING	10
2.1	Programma zuiveren	10
2.1.1	Zuiveren: Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?	10
2.1.2	Zuiveren: Wat mag het kosten?	14
3	BEGROTING 2023: DE PARAGRAFEN	28
3.1	Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar	28
3.2	Uitgangspunten en normen	28
3.3	Incidentele baten en lasten	28
3.4	Kostentoerekening	28
3.5	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	29
3.6	Waterschapsbelastingen	29
3.7	Financiering	29
3.7.1	Financieringsstatuut	30
3.7.2	Algemene externe ontwikkelingen	30
3.7.3	De ontwikkeling in de financierings-, beleggings- en vermogensbehoefte	30
3.7.4	De ontwikkeling van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet	31
3.7.5	Relatie rentevisie en liquiditeitenbeheer	32
3.7.6	De waterschapfinanciering	32
3.8	Weerstandsvermogen	32
3.9	Bedrijfsvoering	33
3.10	Verbonden partijen	33
3.11	EMU-saldo 2023-2028	33
3.12	Risico's	36
4	DE BEGROTING NAAR PROGRAMMA'S	39
5	DE BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTDRAGERS	40
5.1	Kosten van Bedrijfsondersteuning naar BBP-opzet	40
5.2	De Begroting 2023 naar kostendragers	40
6	DE BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	42
6.1	Begroting 2023 en MJR	42
6.2	Baten naar soort Begroting 2023 en MJR	43
6.3	Begroting 2023: De bijdrage van het Waterschap Limburg	43
7	BIJLAGEN	46
7.1	Bijlage 1: Meerjaren Investeringsplan volgens BBP	47
7.2	Bijlage 2: Rekenuitgangspunten en waarderingsgrondslagen	48
7.3	Bijlage 3: Risicomatrix (vastgesteld door AB 19-09-2020)	52
7.4	Bijlage 4: Staat van activa	55
7.5	Bijlage 5: Staat van eigen kapitaal, reserve en voorzieningen	56
7.6	Bijlage 6: Staat van geldleningen	57

ID-nummer WBL-1581137097-1109
Onderwerp MJR 2024-2033 en Begroting 2024

**waterschapsbedrijf
limburg**

water. samen halen we er meer uit

**MEERJARENAMING 2024-2033
EN BEGROTING 2024**

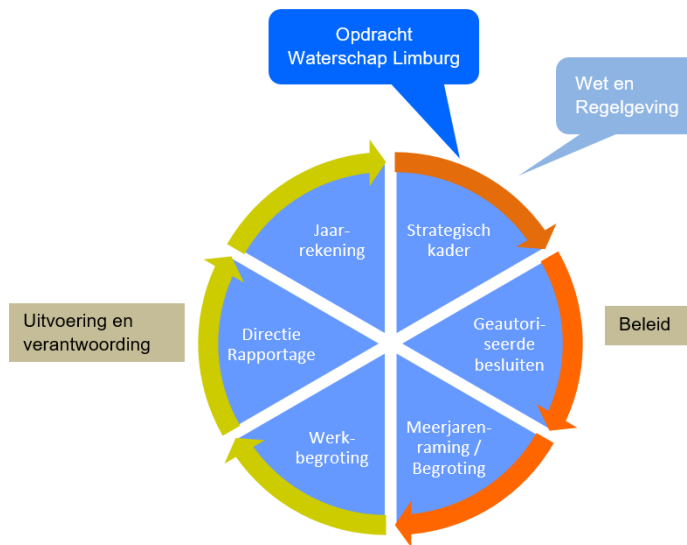

1 INLEIDING

Het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) is een Openbaar Lichaam dat per 2004 is opgericht als een Gemeenschappelijke Regeling van twee Limburgse waterschappen. Door de fusie van deze twee waterschappen per 2017 tot het all-in Waterschap Limburg (WL), is het Waterschap Limburg per 2017 de enige moederorganisatie.

1.1 Planning en Control Cyclus

De 'bestuurlijke planning & control cyclus' ziet er als volgt uit

1.2 Meerjarenraming en Begroting

De Meerjarenraming (MJR) wordt behandeld voorafgaand aan de Begroting. Bij de begroting stelt het algemeen bestuur de kaders voor zowel het beleid als de financiën voor het komende jaar vast. Bij de behandeling van de begroting dient te worden aangegeven – in de situatie dat de MJR op een eerdere datum (bijv. in het voorjaar) behandeld wordt dan de begroting – welke van de gehanteerde normen en uitgangspunten in belangrijke mate afwijken van het voorafgaande begrotingsjaar én van de MJR. Bij het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) worden MJR + Begroting gelijktijdig in het voorjaar behandeld; voor de beleids- en verantwoordingscyclus betekent dit dat een fysiek gescheiden document MJR en Begroting niet noodzakelijk is.

In deze opzet worden de beleidsmatige en financiële kaders voor de MJR door het Dagelijks Bestuur behandeld in december voorafgaand aan het jaar van het opstellen van de MJR en de Begroting. De MJR moet in beginsel structureel sluitend zijn, dat wil zeggen dat lasten en baten aan het einde van de meerjarenperiode in evenwicht moeten zijn

Functie van Meerjarenraming (MJR) en Begroting

De meerjarenraming is gebaseerd op het beleid dat door het waterschap wordt gevoerd en de financiële gevolgen daarvan voor het Waterschapsbedrijf, waaronder de lasten en baten van het bestaande en het nieuwe beleid.

De Begroting 2024 van het WBL vormt input voor de bepaling van het tarief van de zuiveringsheffing voor het jaar 2024 door het Waterschap Limburg.

De taakstelling WBL: “Zuiveren en verwerken van afvalwater” wordt uitgewerkt langs de vastgestelde strategische doelen en thema’s.

Voor de overzichtelijkheid wordt bij deze uitwerking steeds hetzelfde stramien gevolgd:

1. Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Onder ‘wat willen we bereiken en wat gaan we doen’ wordt verwoord welke doelstellingen we nastreven, welke effecten we willen bereiken, vermelden we de huidige status en welke activiteiten worden ondernomen om de doelstellingen te bereiken.

2. Wat mag het kosten?

In dit onderdeel wordt de financiële gevolgen gecompriëerd weergegeven en wordt de afwijking ten opzichte van de vorige MJR / Begroting gepresenteerd.

Daarnaast zijn in onderhavig document de overige verplichte paragrafen volgens de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) opgenomen. Hierin wordt ingegaan op de externe en interne ontwikkelingen relevant voor de uitvoering van het beleid, de rekenuitgangspunten, de lopende en voorgenomen investeringen.

Ook wordt aandacht besteed aan het weerstandsvermogen en de financiering op WBL-niveau. Verder worden de (eventuele) verbonden partijen toegelicht en komt de bedrijfsvoering aan de orde. Tot slot wordt het EMU saldo¹ nog in beeld gebracht.

Tot slot wordt nog ingegaan op de kostendrager (lees de taak “Zuiveren en verwerken van afvalwater”), de kosten en opbrengsten en wordt bij laatstgenoemd onderdeel een korte analyse gegeven van de wijzigingen ten opzichte van de vorige MJR.

1.3 Strategisch Kader

Het strategisch kader beschrijft de missie, visie, ambitie en strategische thema’s, doelen en te verkennen strategische ontwikkelingen. Het strategisch kader wordt verder uitgewerkt in een strategisch plan, waarin de strategische thema’s en doelen met de kritische prestatie indicatoren nader zijn ingevuld. Van een aantal strategische doelen is het kader concreet en vindt realisatie plaats. Andere strategische doelen moeten nog geconcretiseerd worden, omdat slechts de richting bekend is, maar er nog geen kader is. Daarnaast zijn er allerlei strategische ontwikkelingen die verkend worden en mogelijk ooit een strategisch doel worden. Het strategisch kader is dus het kader waarlangs WBL stuurt op de realisatie van de strategische doelen en strategische ontwikkelingen en de daarbij passende meerjarenraming en begroting.

Er is een directe relatie te leggen tussen de strategische thema’s, strategische doelen, te verkennen ontwikkelingen en kritische succesfactoren van WBL enerzijds en de speerpunten en doelen uit opdrachtverlening van WL aan WBL anderzijds.

Naast de bestuursopdracht voortkomend uit de “Toekomstvisie Waterzuiveren en Waterketen 2030” vormen ook andere beleidsdocumenten, resultaten, besluiten en ontwikkelingen input voor de actualisatie van het strategisch kader.

De belangrijkste overige bronnen om tot dit strategisch kader te komen zijn:

- Bestaande wet- en regelgeving
- Convenanten
- Opdrachtverlening Waterschap Limburg aan WBL (4 oktober 2018)
- Kadernota WL voor wat betreft de zuiveringstaak
- Waterbeheerprogramma 2022-2027

---

¹ Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën.

In de meerjarenraming is geen rekening gehouden met de Herziening richtlijn stedelijk afvalwater (UWWD), omdat deze nog in ontwikkeling is. In deze richtlijn wordt de algemene zuiverende werking van de RWZI hoogstwaarschijnlijk gefaseerd verhoogd met strengere eisen voor fosfaat- en stikstofverwijdering en nieuwe eisen voor microverwijdering inclusief medicijnrestverwijdering. De impact van deze nieuwe eisen is majeur.

2 DE PROGRAMMAVERANTWOORDING

Op grond van de “Gemeenschappelijk Regeling WBL” is WBL door het Waterschap Limburg belast met de uitvoering van de taak “Zuiveren en verwerken van afvalwater” (vallend onder programma Zuiveren en waterketen van Waterschap Limburg). De zuiveringstaak omvat de bouw, de exploitatie, het onderhoud en het beheer van alle zuiveringstechnische werken met toebehoren.

WBL kent daarom één programma zuiveren en één kostendrager zuiveringsbeheer.

2.1 Programma zuiveren

De bestuursopdracht “Toekomstvisie Waterzuiveren en Waterketen 2030” van het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg passend bij onze missie, visie en ambitie vormt het uitgangspunt van onze strategische thema's en doelen.

De strategische thema's zijn:

- Schoon en ecologisch gezond water
- Vergroten duurzaamheid
- Vergroten maatschappelijke waarde

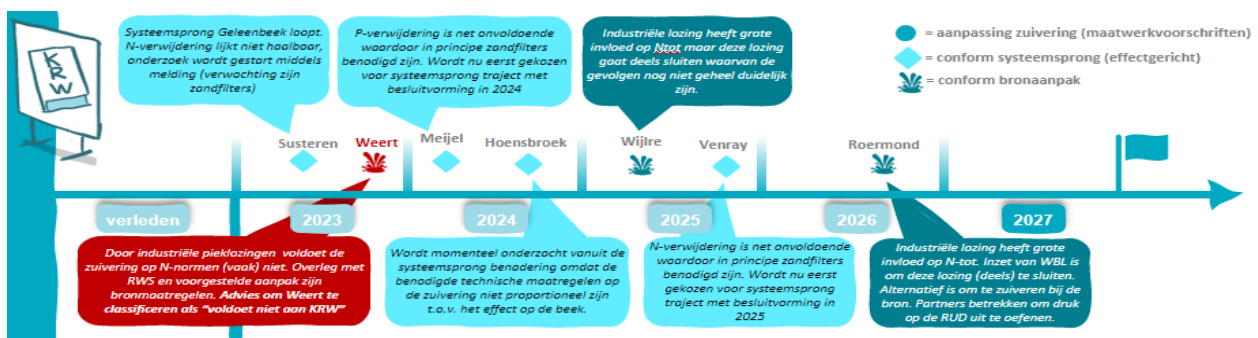
Om de gestelde doelen te behalen zijn kritische succesfactoren gedefinieerd.

2.1.1 Zuiveren: Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

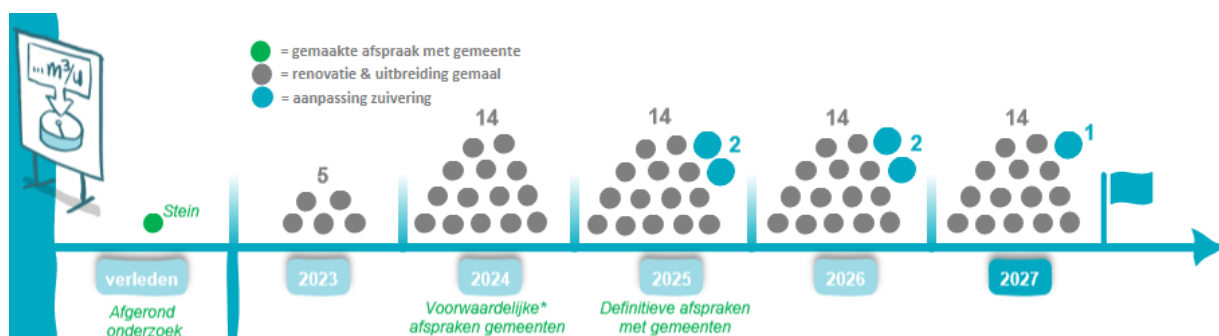
Schoon en ecologisch gezond water

Schoon en ecologisch gezond water betekent focus op de kwaliteitsdoelstelling van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). We geven uitvoering aan het Limburgse effluentbeleid (fosfaat- en stikstofverwijdering) en aanvullende normen. We richten ons op nieuwe stoffen (microverontreinigingen met een prioriteit voor medicijnresten) en we passen het gedachtegoed toe van normgericht naar effectgericht (denk aan redeneerlijjn afnameafspraken). Ook zoeken we naar andere toepassingen voor ons effluent en hebben meer grip op ons influent (indirecte lozingen) door bronaanpak. Verder ontwikkelen en gebruiken we nieuwe en efficiëntere technieken en technologieën in het zuiveringsproces.

In 2027 willen we op al onze zuiveringen voldoen aan het Limburgse effluentbeleid. Daartoe hebben we in 2021 de renovaties, volgens het Verdygo-concept, van de RWZI's Panheel en Stein afgerond. Dit heeft er toe geleid dat we op dit moment op 10 van de 17 zuiveringen voldoen aan de norm van 2027. We ontwikkelen samen met Waterschap Limburg de systeemsprong-gedachte, die uitgaat van effectgericht in plaats van normgericht denken en handelen. Op 4 van de installaties waar we nu nog niet aan KRW-normen van 2027 kunnen voldoen, zullen we dat gedachtegoed toepassen in de besluitvorming over aanpassing van de RWZI's. Op de overige 3 RWZI's waar we nu nog niet kunnen voldoen aan de KRW ligt de focus op sanering van versturende lozingen aan de bron in plaats van 'end-of-pipe' maatregelen op de RWZI's.

In 2027 willen we 100% voldoen aan de afnameafspraken. Voor het op een doelmatige wijze realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen en de afnameverplichting hebben Waterschap Limburg en WBL gezamenlijk een redeneerlijn overstortlozingen ontwikkeld die uitgaat van effectgericht in plaats van normgericht denken en handelen. De resultaten hiervan leggen we vast in afnameafspraken en de hieruit voortvloeiende maatregelen worden voor eind 2027 uitgevoerd, gekoppeld aan de termijn voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelen van KRW. In 2022 hebben we met de eerste gemeente nieuwe afnameafspraken vastgelegd, de rest volgt voor medio 2024. De te nemen maatregelen zijn uiterlijk in 2027 afgerond. Op basis van de huidige inzichten betekent dit aanpassing van 61 gemalen en 5 zuiveringen.

Voor de verwijdering van microverontreinigingen, medicijnen en overige stoffen focussen we op medicijnrestenverwijdering. In de toekomst willen we op een aantal locaties medicijnresten verwijderen. Hiervoor is op dit moment nog geen norm, maar in samenwerking met Waterschap Limburg worden middels een monitoringsprogramma, waarbij influent, effluent en oppervlaktewater gemonitord wordt, de zogenaamde hotspot RWZI's vastgesteld.

Op de RWZI Simpelveld is een demoproef uitgevoerd, waarbij door poederkooldosering de medicijnresten voor 70 tot 80% verwijderd werden. De resultaten zijn zodanig positief dat we besloten hebben op deze zuivering een permanente poederkoolinstallatie te bouwen voor de verwijdering van medicijnen. We blijven investeren in onderzoek en de ontwikkeling van andere effectieve verwijderingsmethodieken.

We onderzoeken de mogelijkheid om effluent anders toe gaan passen en water te gaan leveren op maat. Dit water kan bijvoorbeeld worden gebruikt ter bestrijding van droogte, in de procesindustrie of in de land- en tuinbouw. Daartoe hebben we samen met twee externe partijen de Nereda Verdygo Package Plant ontwikkeld. Deze willen we in het begin van de planperiode gaan demonstreren op de RWZI Weert. We blijven investeren in de ontwikkeling van nieuwe zuiveringstechnieken om effectief gezuiverd water te kunnen produceren.

De inspanning die we moeten leveren om gezuiverd water te produceren, hangt mede af van de kwaliteit van het water dat we innemen. Op een paar zuiveringen wordt ons proces bemoeilijkt door versturende lozingen. We kiezen in het kader van Influentmanagement op de zuiveringen Weert, Roermond en Wijlre voor bronaanpak, waarbij we de versturende lozingen willen voorkomen en de ongewenste invloed op onze zuiveringsinstallaties wegnemen en de kwaliteit van het effluent laten toenemen.

Vergroten duurzaamheid

Vergroten duurzaamheid betekent toewerken naar het energie- en klimaatneutraal, circulair en sociaal duurzaam uitvoeren van onze taken en werkzaamheden, het alleen maar gebruiken van volledig hernieuwbare middelen, het volledig circulair werken en het creëren van waarde.

WBL wil tenminste zoveel energie uit hernieuwbare energiebronnen zelf opwekken als wordt gebruikt. Door de getroffen maatregelen wordt eind 2022 circa 50% van het totale energieverbruik duurzaam opgewekt. Het doel om in 2025 energieneutraal te zijn lijkt niet reëel, 2030 of 2035 is waarschijnlijker. Om meer energie duurzaam op te wekken worden in 2023 extra zonnepaneelinstallaties gerealiseerd en wordt de komende jaren gefocust op productie van groen gas, duurzaam drogen van slib, aquathermie en wind op terreinen van derden.

In het kader van klimaatneutraliteit past WBL sinds kort de CO2-prestatieladder toe als methodiek. We hebben afgelopen jaar het kwaliteitscertificaat behaald en onderzoeken maatregelen om de CO2-footprint te verlagen.

In 2050 willen we volledig circulair zijn. In een circulaire economie gebruiken we hernieuwbare, duurzame grondstoffen en worden producten, materialen en grondstoffen steeds weer zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt. In een circulaire economie bestaat daardoor geen afval en worden schadelijke emissies zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee zorgt de circulaire economie ervoor dat bij elke fase van een product of dienst waarde wordt toegevoegd, natuurlijke grondstoffenvoorraden worden behouden en negatieve milieueffecten worden voorkomen. Daartoe onderzoeken we onder andere de mogelijkheid om grondstoffen terug te winnen uit water en slib. Focus ligt daarbij op fosfaat, cellulose, Kaumera en stikstof. Eén van de onderzoeken met betrekking tot fosfaat vindt plaats op de rwzi Hoensbroek (Vivianiet terugwinning).

Passend bij onze bestuurlijk vastgestelde strategie op het gebied van slibeindverwerking zijn we een traject gestart om via Waterschap Limburg aandeelhouder te worden van SNB, een slibeindverwerker. Op termijn zullen we duurzaam slibdrogen als mogelijke gebruiksroute voor slib onderzoeken.

Sinds een paar jaar leveren we een belangrijke bijdrage aan het project SUPERLOCAL. Binnen het project doen we ervaring op met een gesloten waterkringloop.

Met betrekking tot onderhoud van bedrijfsterreinen willen wij het certificaat GOUD voor Barometer Duurzaam Terreinbeheer blijven behalen. Hiermee laten we o.a. zien duurzaam in te kopen en beperkt bestrijdingsmiddelen te gebruiken op onze locaties. Zo dragen we ook bij aan het stabiliseren of vergroten van de biodiversiteit.

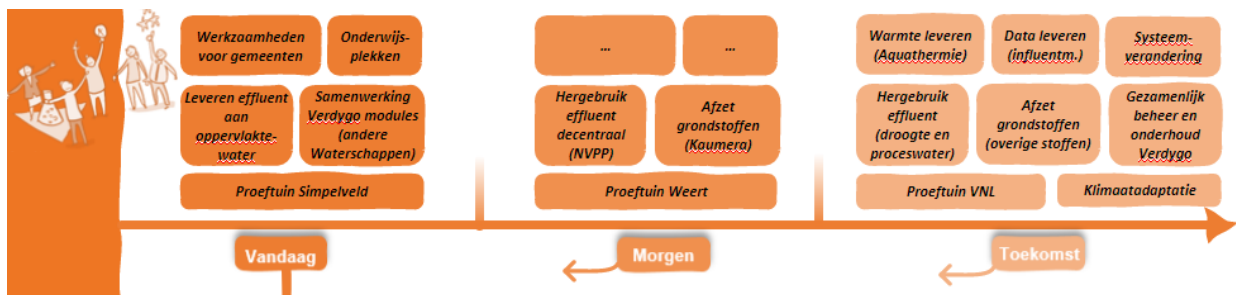
We minimaliseren emissies (niet zijnde broeikasgassen) naar lucht, bodem en water. In het begin van de planperiode zal met name onderzoek plaatsvinden hoe we deze emissies kunnen minimaliseren. Vervolgens zullen maatregelen daadwerkelijk genomen worden.

Vergroten maatschappelijke waarde

Vergroten maatschappelijke waarde betekent focus op het verwaarden van producten en diensten. Dit doen we door actief verbinding te maken met de omgeving, kennispartner te zijn vanuit innovatiekracht en door netwerkdenken en ketensamenwerking.

Overeenkomstig de Toekomstvisie waterketen en waterzuiveren 2030 staat WBL positief tegenover samenwerking in de waterketen en hebben wij een operationele samenwerking met 29 van de 31 Limburgse gemeenten. WBL voert deze dienstverlening uit op basis van een gespecificeerde opdracht en factureert hiervoor een kostendeckende vergoeding. We willen jaarlijks de tevredenheid van onze samenwerkingspartners meten. Daartoe zijn we in 2021 gestart met het meten van de tevredenheid van gemeenten. In 2022 hebben we dit onderzoek herhaald. De gemeenten waardeerden de tevredenheid over WBL met een 8,1. Proactief meedenken, deskundig en stabiele partner worden als sterke punten gezien. In de planperiode willen we het tevredenheidsonderzoek uitbreiden naar andere partners. Voor Waterschap Limburg onderhouden we al enige jaren meetvoorzieningen. Tevens ontwikkelen wij met vijf andere waterschappen gezamenlijk het Verdygo-concept.

We zien dat vanuit onze bestuurlijke opdracht ontwikkelingen op ons afkomen, die leiden tot mogelijke nieuwe producten voor WBL, waarbij we moeten bepalen welke rol we willen nemen.

Kritische succesfactoren

Kritische Succes Factoren (KSF's) zijn noodzakelijk om de strategische doelen te realiseren, ondanks dat ze niet direct een concrete bijdrage leveren aan het bereiken van deze doelen.

Inrichten en borgen van Asset Management processen volgens ISO55000: Onze technische assets zijn essentieel om water te blijven zuiveren. Een op risico gebaseerd goed ingericht asset managementsysteem is noodzakelijk om de gewenste functionaliteit te kunnen behalen en te blijven behalen. In 2021 zijn we een meerjarig project gestart om onze asset management processen volgens ISO55000 in te richten en onze assets zelf te laten voldoen aan de gewenste eisen. Een belangrijk onderdeel daarvan vormt het project Asset base op orde. De komende tijd verifiëren we de bestaande informatie over onze assets en breiden we deze uit, zodat we proactief kunnen sturen.

Inrichten en borgen van Informatiemanagement-processen: We willen van reactief handelen naar voorspellend sturen. Daarvoor is correcte data essentieel. We hebben een informatiebeleidsplan ontwikkeld, passend bij de in 2021 ontwikkelde visie op data gedreven werken. In de eerste jaren van de planperiode zullen we verder invulling geven aan de visie op data gedreven werken en het informatiebeleidsplan. Samen met externe partners ontwikkelen we big data modellen om voorspellend te kunnen sturen in onze processen.

Open staan voor nieuwe werkwijze en technieken is essentieel voor het bereiken van onze ambitie. In de komende planperiode werken we aan het verder ontwikkelen van ons innovatieproces en onze innovatiecultuur. Onze proeftuin in Simpelveld, waar we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen ideeën kunnen ontwikkelen, is een stimulator in het verder groeien op innovatief gebied.

In 2021 hebben we een hernieuwde start gemaakt met het opzetten van onze strategisch personeelsplanning. Deze is de basis voor de onderbouwing en de sturing van de duurzame inzetbaarheid van personeel en de nieuw benodigde competenties.

Omdat we in de toekomst een duurzame bedrijfsvoering willen voeren en niet alleen keuzes willen maken op basis van kosten zijn we gestart met de ontwikkeling van een value-case methodiek. Deze methodiek verwachten we eind 2023 gereed te hebben en dus in de planperiode te gaan toepassen.

2.1.2 Zuiveren: Wat mag het kosten?

2.1.2.1 Algemene ontwikkelingen

De afgelopen jaren hebben laten zien hoe belangrijk het is om als organisatie wendbaar te zijn en voldoende verandervermogen te hebben. In lijn met de doelstellingen uit operatie Waterkracht is WBL meer procesgericht gaan werken in plaats van taakgericht. Het verandervermogen van WBL is in 2021 en 2022 danig op de proef gesteld.

De coronacrisis en daaropvolgend de oorlog tussen Oekraïne en Rusland hebben wereldwijd gezorgd voor gestegen prijzen en lagere beschikbaarheid van materialen en grondstoffen. Denk hierbij aan onder andere gestegen energieprijzen, chemicaliën, transportkosten, onderhoudsmaterialen, etc. Ook WBL ontkomt niet aan de gevolgen daarvan.

Naast gestegen prijzen en leveringstijden is halverwege 2022 een 5^e EU-sanctiepakket tegen Rusland in werking getreden. Voor WBL betekende dit dat voor 10 oktober 2022 het contract met Gazprom voor de gasleverantie van onder andere de droger beëindigd moest worden. De droger is hierdoor enkele jaren eerder gesloten dan aanvankelijk gepland met alle financiële gevolgen van dien (AB 12 oktober 2022). De nadruk bij dit besluit lag op het vergroten van de bedrijfszekerheid, het invulling geven aan de oproep van de Nederlandse regering om het gasverbruik te verminderen én de hoge kosten van het blijven drogen als gevolg van hoge energieprijzen. De sterk wisselende prijzen hebben een grote impact op de verhoging van de kosten en onzekerheid voor de kostenontwikkeling met betrekking tot de voorliggende begroting. De media berichten frequent over de ontwikkeling van de inflatie. Ultimo 2022 bedroeg deze 10%. Deze zorgwekkende prijsontwikkelingen zijn niet uniek voor WBL. Alle sectoren hebben er mee te maken.

Aanvullend werken de effecten van Corona nog door op de arbeidsmarkt en beschikbaarheid van menscapaciteit. Het langdurig relatief hoge ziekteverzuim in Nederland legt extra druk op de krappe arbeidsmarkt. In combinatie met de steeds ouder wordende beroepsbevolking is het nog belangrijker om werknemers inzetbaar te houden. Een aspect waar WBL continu aandacht voor had en heeft.

Deze externe ontwikkelingen leiden tot aanzienlijke kostenstijgingen die niet binnen de huidige bedrijfsvoering opgevangen kunnen worden. Onveranderd worden keuzes en besluiten genomen op basis van efficiency en effectiviteit redenerend vanuit de inhoud. Het Bestuur is continu meegenomen in de ontwikkelingen middels Directierapportages, separate voorstellen en mededelingen.

Een aantal zowel externe- als interne ontwikkelingen betreft:

- Lopende contracten expireren en nieuwe contracten leiden tot aanzienlijke kostenstijgingen. Daarnaast maken leveranciers optimaal gebruik van de contractuele voorwaarden door maximaal te indexeren en/of contracten te ontbinden en opnieuw te onderhandelen;
- De krapte op de arbeidsmarkt bemoeilijkt het vinden van geschikt personeel ter vervanging van medewerkers die met pensioen gaan of anderszins uitstromen. De tarieven voor inhuur derden stijgen bovendien. De vacatures staan ook langer open, waardoor meer druk op de reguliere bedrijfsvoering komt te staan. Daar waar het niet anders kan worden vacatures tijdelijk via externe inhuur ingevuld;
- Het voldoen aan vigerende wet- en regelgeving en omgaan met een voortdurend veranderende omgeving (denk hierbij aan rechtmatigheid, NIS2/CER, Wet Open Overheid) vraagt veel van de medewerkers. WBL moet blijven investeren in het kennis- en competentieniveau van haar medewerkers, maar ook onverminderd aandacht blijven hebben voor welzijn en vitaliteit;

- In de afgelopen periode is het Bestuur meermaals inhoudelijk meegenomen in een aantal ontwikkelingen. Denk aan de KRW eisen en de hieraan gekoppelde Systemenprong-thematiek, de Redeneerlijn afnameafspraken, assetmanagement, wel of niet openhouden Simpelveld, BIO-AVG, politiek-economische situatie, slibproblematiek, energieprijzen en hoe om te gaan met investeringspieken en -dalen. Op 13 februari 2023 heeft het DB het voorstel investeringskader 2024-2033 besproken. Hierin is geconcludeerd dat het investeringskader van € 30 miljoen voor de jaren 2024 en verder, welke in de Meerjarenraming 2023-2032 is vastgesteld, onvoldoende ruimte biedt om de noodzakelijke investeringen te kunnen realiseren.
- Een extra uitdaging hierbij is het kunnen aantrekken van de benodigde extra personele capaciteit. WBL beschikt nu niet over de capaciteit om de noodzakelijke investeringsprojecten tijdig te kunnen realiseren. Voor het voorbereiden en realiseren van de investeringen is naast financiële middelen interne- en externe personele capaciteit nodig. Parallel aan het voorstel met betrekking tot het investeringskader wordt een voorstel uitgewerkt over welke capaciteit de organisatie moet beschikken om de investeringsprojecten te kunnen realiseren;
- Zowel intern door de afdeling control als extern door de accountant wordt meer aandacht besteed aan de interne controle en met name het naleven van de activeringscriteria. Dit heeft ertoe geleid dat zowel in 2021 als 2022 investeringsuitgaven zijn overgeheveld naar de exploitatie. Dit is ook een aandachtspunt in de BBVW (verslaggevingsregels Waterschappen) welke wordt aangepast en meer in lijn wordt gebracht met de BBV (verslaggevingsregels Gemeenten en Provincies). Hierdoor vindt er nog een verdere beperking plaats op de activeringsmogelijkheden. Dit heeft ook financiële consequenties voor 2023 en verder;
- De in het verleden gemaakte keuzes met betrekking tot reservevorming en nastreven laagste zuiveringstarief pasten in het toenmalige tijdsbeeld. Bovenstaande maakt echter dat heroverwegingen noodzakelijk zijn, inclusief doorvertaling naar beleid, praktische invulling en de financiering. Dit resulteert in het voornemen om over te gaan tot het vormen van een bestemmingsreserve voor vervanging van assets en een voorziening voor onderhoud op basis van een meerjarig onderhoudsplan. Het project 'Asset base op orde' zal hierbij de daartoe benodigde informatie gaan geven. Het Algemeen Bestuur heeft 1 maart 2023 ingestemd met het vormen van een onderhoudsvoorziening voor het hoofdkantoor in Roermond.

2.1.2.2 Financiën

De Meerjarenraming (MJR) bestaat uit drie onderdelen:

- Het Meerjaren Investeringsplan (MIP)
- De exploitatiebegroting (reguliere bedrijfsvoeringskosten en kapitaallasten)
- Het innovatiebudget:

Het innovatiebudget is onderdeel van de bedrijfsvoeringskosten (exploitatie) en geoormerkt voor het uitvoeren van innovatie onderzoeken. Het innovatiebudget is bestuurlijk vastgesteld en wordt jaarlijks geïndexeerd. In 2024 bedraagt het budget € 2,6 miljoen.

Onderstaand zullen de onderdelen MIP en exploitatiebegroting nader worden toegelicht.

Naast bestuursbesluiten zijn ook de veelal externe, niet beïnvloedbare effecten met financiële gevolgen voor de bedrijfsvoeringskosten meegenomen in ontwerp MJR 2024-2033.

1) Het Meerjaren Investeringsplan (MIP)

De reguliere bedrijfsvoeringskosten en kapitaallasten worden beïnvloed door de investeringen in het MIP. Minimaal twee keer per jaar wordt het MIP voorgelegd aan het Algemeen Bestuur ter bekrachtiging:

- Het MIP dat als basis wordt gebruikt voor het bepalen van het investeringskader (meerdere jaren) ten behoeve van de kapitaallasten in de MJR (status Q1 van het jaar voorafgaand aan de MJR);

- Het MIP inclusief onderbouwing op portfolio- en projectniveau dat op detail invulling geeft aan het reeds eerder vastgestelde investeringskader MJR. Dit wordt gebruikt als kader voor de investeringen van het volgende boekjaar (status Q3 voorafgaand aan het eerstvolgende boekjaar).

Na vaststelling van de MJR en MIP 2023-2032 zijn de volgende bestuurlijke besluiten genomen waarvan de effecten zijn meegenomen in de nieuwe voorliggende MJR 2024-2033:

- Besluit AB 20-07-2022 ter verhoging van het krediet voor het bestuursrelevant project Westelijke mijnstreek met € 800k;
- Besluit AB 28-09-2022 voteren krediet voor het bestuursrelevant project slibontwatering Venlo fase 1 met € 2,5 miljoen. Vervolgens heeft het AB op 27-03-2023 het krediet verhoogd met € 5 miljoen ten behoeve van aanschaf long delivery items voor volgende fasen (beperken risico);
- Besluit AB 21-12-2022 voteren bruto krediet voor het bestuursrelevant project full-scale poederkooldosering op RWZI Simpelveld met € 1,5 miljoen;
- Besluit AB 21-12-2022 vaststelling investeringsprogramma voor 2023;
- Besluit AB 21-12-2022 tot verhoging van de paraplu-kredieten uitvoering zuiveringstechnische werken (€ 24 miljoen) en uitvoering niet-zuiveringstechnische werken (€ 2 miljoen.);
- Besluit AB 01-03-2023 ter verhoging van het krediet voor het bestuursrelevant project KRW Panheel met € 250k;
- Besluit AB 01-03-2023 ter verhoging van het krediet voor het bestuursrelevant project Asset base op orde met € 5 miljoen;
- Besluit AB 27-03-2023 voteren krediet voor het bestuursrelevant project renovatie RWZI Rimborg fase 1 en 2 met € 8,4 miljoen;
- Besluit AB 27-03-2023 voteren krediet voor het bestuursrelevant project roostergoedinstallatie RWZI Susteren fase 1 met € 1,4 miljoen.

In de AB vergadering van 21 december 2022 is ingestemd met het investeringsprogramma 2023 (MIP). Dit is tot stand gekomen aan de hand van het prioriteren van projecten ten behoeve van het in standhouden, verbeteren en vernieuwen van onze infrastructuur en organisatie. De projecten zijn daarbij aan objectieve criteria onderworpen voor het vaststellen van de prioriteit op basis van criticaliteit en urgentie.

Hierin is ook vermeld dat WBL een grote opgave heeft qua investeringen in 2024 en verder. In de afgelopen periode is het Bestuur meermaals inhoudelijk meegenomen in een aantal ontwikkelingen, denk aan de KRW eisen en de hieraan gekoppelde Systemensprong-thematiek, de Redeneerlijn afnameafspraken, Assetbase, wel of niet openhouden Simpelveld, BIO-AVG, politiek-economische situatie, slibproblematiek, energieprijzen en hoe om te gaan met investeringspieken en -dalen.

Op 13 februari 2023 heeft het DB het voorstel investeringskader 2024-2033 besproken. Hierin is geconcludeerd dat het investeringskader van € 30 miljoen voor de jaren 2024 en verder, welke in de Meerjarenraming 2023-2032 is vastgesteld, onvoldoende ruimte biedt om de noodzakelijke investeringen te kunnen realiseren.

Het is de taak van WBL om de Bestuursopdracht uit te voeren, te voldoen aan Wet- en Regelgeving en aan onze externe verplichtingen en zorg te dragen voor optimale bedrijfsvoering. Dit voorstel geeft inzicht in de investeringen die de komende jaren noodzakelijk zijn voor de bedrijfscontinuïteit en te kunnen voldoen aan onder andere de KRW eisen en afnameverplichtingen. De vertaling van de eisen geeft een beeld van het benodigde investeringskader en de vereiste personele capaciteit voor productie, instandhouding, verbetering, vernieuwing en ondersteuning.

Op basis van de huidige inzichten stijgt de investeringsbehoefte naar minimaal € 50 miljoen en mogelijk € 70 miljoen per jaar. De komende jaren wordt dit beeld concreter, doordat we meer inzicht krijgen door bijvoorbeeld Assetbase op orde, systemensprong Hoensbroek (effectgerichte benadering) en redeneerlijn afnameafspraken.

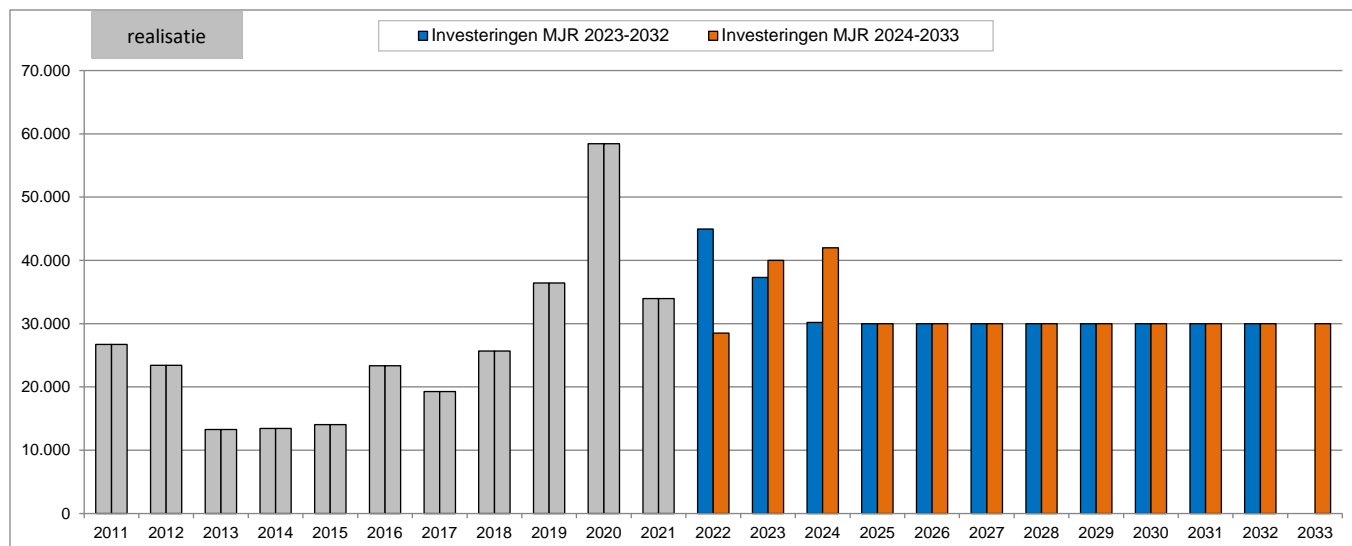
WBL beschikt echter niet over de capaciteit om de noodzakelijke investeringsprojecten te realiseren. Voor het voorbereiden en realiseren van de investeringen is naast financiële middelen ook interne- en externe personele capaciteit nodig. Parallel aan dit voorstel is een voorstel uitgewerkt over welke capaciteit de organisatie moet beschikken om de investeringsprojecten te kunnen realiseren. Met de externe raamcontractanten wordt ook bekeken hoe daar de benodigde capaciteit tijdig beschikbaar te krijgen. Gezien de aard van beide voorstellen en de grote gevolgen voor zowel de investeringen als exploitatie van WBL heeft het DB van WBL het volgende besloten:

1. Voorstel investeringskader 2024-2033 aanhouden en ter besluitvorming voorleggen aan nieuw WBL bestuur later dit jaar. De financiële effecten kunnen dan, middels 1^e begrotingswijziging WL, meegenomen worden in begroting WL.
2. In MJR 2024-2033 is voor 2024 rekening gehouden met € 42 miljoen (was in de vorige MJR € 30,2 miljoen) aan investeringen en vervolgens voor 2025 en verder structureel € 30 miljoen (dit is in lijn met vorige MJR).

Ten opzichte van de vorige MJR neemt het investeringsniveau alleen in 2024 toe met afgerond € 12 miljoen (van ruim € 30 naar € 42 miljoen). De investeringen in de overige jaren blijven gelijk.

Het voorlopige Meerjaren investeringsplan 2024-2033 ziet er als volgt uit:

Investeringsvolume bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Gemiddeld
MIP 2023-2032	35.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000		
Duurzaamheidsinvesteringen + Super local	2.300	200										
Totaal MJR 2023-2032	37.300	30.200	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000		30.546
MIP 2024-2033	40.000	42.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	
Totaal MJR 2024-2033	40.000	42.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	31.865
Verskil t.o.v. MJR 2023-2032	2.700	11.800	0	0	0	0	0	0	0			1.450

Het MIP samengevat naar de BBP beleidsproducten², is opgenomen in bijlage 1.

² BBP-opzet = Beleids- en Beheerproces bij waterschappen.

2) De exploitatiebegroting (kapitaallasten en reguliere bedrijfsvoeringkosten)

De onder punt 1 genoemde mutaties in het investeringsbudget, de actualisatie van de staat van activa en mutaties in de leningenstaat leiden in de jaren 2024 tot en met 2026 per saldo tot een afname van de kapitaallasten ten opzichte van de MJR 2023-2032. Vanaf 2027 nemen de kapitaallasten toe.

De mutaties zijn als volgt:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	gemiddeld 2023-2031
Actualisatie berekening rentekosten	548	706	822	1.122	1.377	1.596	1.783	1.956	2.282	1.101
Actualisatie berekening afschrijvingen	-1.576	-1.095	-1.121	-1.027	-417	-126	-21	136	235	-583
Effect op kapitaallasten	-1.028	-390	-299	95	960	1.470	1.762	2.093	2.517	518

Rentekosten

In 2019 zijn zes langlopende geldleningen aangetrokken met een uitgestelde stortingsdatum (2020-2025). Op basis van het bijgestelde MIP en MJR is de financieringsbehoefte voor de totale planningshorizon geactualiseerd. De rentekosten in 2024 stijgen ten opzichte van de vorige MJR als gevolg van:

- De in 2022 gestegen rente voor zowel langlopende als kortlopende leningen. De gehanteerde rekenuitgangspunten zijn ambtelijk afgestemd met Waterschap Limburg en vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van WBL 30-11-2022 (zie bijlage 2);
- Het ten opzichte van de vorige MJR gewijzigde investeringskader voor de jaren 2023 (was € 37,2 miljoen en wordt € 40,0 miljoen) en 2024 (was € 30 miljoen en wordt € 42 miljoen) leidt tot een hogere financieringsbehoefte;
- Als gevolg van een lager dan geraamde realisatie van het investeringsniveau in 2022 is een in de vorige MJR geraamde nieuwe langlopende lening (€ 10 miljoen tegen 1,0%) niet aangetrokken.

Als gevolg van de beschreven effecten stijgen de rentekosten in vergelijking met de vorige MJR. De reguliere bedrijfsvoeringskosten hebben een kapitaalintensief karakter, vanwege de aanleg, beheer en onderhoud van een robuuste zuivering technische infrastructuur over het beheersgebied van de provincie Limburg.

Afschrijvingskosten

In vergelijking met de vorige MJR nemen de afschrijvingskosten af. Voor 2024 betekent dit een daling van afgerond € 1,6 miljoen. Een deel van de afname in 2024 (- € 1,3 miljoen) kan toegewezen worden aan nieuwe ontwikkelingen en wijzigingen, een deel aan de autonome afschrijvingen (- € 0,6 miljoen) en een deel aan de gewijzigde afschrijvingsmethodiek (+ € 0,3 miljoen).

Nieuwe ontwikkelingen en wijzigingen:

- Recent is in de nationale (ook publieke sector) en internationale verslaggevingsregels (IFRS) het standpunt ingenomen dat kosten van cloud-software etc. altijd direct ten laste van de exploitatie moet worden gebracht. Dit standpunt is bevestigd door de Commissie BBV en heeft betrekking op alle "software as a service" oplossingen (SaaS). Deze uitspraak beslecht een lange discussie en maakt dat dit ook een onderdeel is van het toetsingskader jaarrekening. Dit betekent dat een aantal projecten verschuiven van investering naar exploitatie. Bij WBL betreft dit een zestal lopende of in 2022 afgesloten projecten. Het effect in de MJR is tweeledig. Niet alleen dalen de afschrijvingskosten in 2024 met € 0,6 miljoen als gevolg van het corrigeren van deze projecten. Het aandeel toekomstige ICT investeringen in 2024 en verder zal ook lager worden omdat veel ICT oplossingen niet meer geactiveerd mogen worden. Hierdoor dalen de afschrijvingen met ongeveer € 0,3 miljoen. De rentekosten dalen ook licht als gevolg van de lagere investeringen die gefinancierd worden met vreemd vermogen;

- Als gevolg van het 5^e EU sanctiepakket tegen Rusland werd WBL gedwongen enkele energiecontracten op korte termijn op te zeggen en de droger eerder dan gepland buiten gebruik te stellen met alle financiële gevolgen van dien. Dit heeft geleid tot een desinvestering (inhaalafschrijving) van € 2,4 miljoen in 2022. Als gevolg van deze desinvestering laten de afschrijvingskosten over 2024 tot en met 2027 jaarlijks een daling zien van afgerond € 0,4 miljoen.

Autonome afschrijvingskosten:

De bij de jaarafsluiting 2022 geactualiseerde staat van activa in combinatie met het gewijzigde MIP ten opzichte van vorig jaar werkt door in de autonome afschrijvingskosten. Als gevolg van het lager dan begroot investeringsniveau in 2022 zijn de autonome afschrijvingskosten € 1,1 miljoen lager uitgevallen. Deze daling wordt deels gecompenseerd door de hogere verwachte investeringen in 2023 en 2024. Per saldo dalen in 2024 de afschrijvingskosten met € 0,6 miljoen ten opzichte van de vorige MJR. Voor een toelichting wordt verwezen naar de WBL directierapportage 4^e kwartaal 2022.

Verder heeft het AB op 21 december 2022 een voorstel goedgekeurd waarbij de start van afschrijven/activeren per project niet meer afhankelijk is van formeel oplevermoment, maar dat de afschrijvingen gebaseerd worden op 50% van de investering in enig boekjaar. Dit is in lijn met werkwijze van Waterschap Limburg. Hierdoor stijgen de afschrijvingen in 2024 met € 0,3 miljoen omdat de onderhanden werk positie als gevolg van een inhaalslag afneemt. Dit is echter éénmalig en niet structureel.

Bedrijfsvoeringskosten

Het effect op de reguliere bedrijfsvoeringskosten wordt veroorzaakt door genomen bestuursbesluiten en veelal externe, niet beïnvloedbare factoren en overige factoren.

De navolgende bestuursbesluiten met gevolgen voor de reguliere bedrijfsvoeringskosten zijn verwerkt in de ontwerp MJR 2024-2033:

Bedragen x € 1.000, incl inflatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
AB Besluit (21-12-2022) Full scale Poederkoodosering Simpelveld	107	112	117	202	206	210	215	219	224
AB Besluit (12-10-2022) Gevolgen 5e sanctiepakket Rusland	0	0	0	0	0	0	0	0	0
AB Besluit (01-03-2023) Onderhoudsvoorziening hoofdkantoor	127	131	134	136	139	142	145	148	151
AB Besluit (01-03-2023) Mutaties ontwerp MJR agv sluidroger en ov. ext. factoren	14.290	14.592	15.068	12.385	10.871	9.180	9.425	9.676	9.935
AB Besluit (27-03-2023) Extra budget wet Banenafpraak	113	117	119	121	124	126	129	131	134
DB Besluit (30-11-2022) Rekenuitgangspunten (inflatie)	72	106	-240	-605	-1.432	-2.495	-3.051	-3.617	-4.205
Effect op bedrijfsvoeringskosten	14.709	15.058	15.197	12.239	9.907	7.164	6.863	6.557	6.238

- AB besluit 21-12-2022 Full Scale Poederkoodosering Simpelveld.
Om medicijnresten te kunnen verwijderen op de RWZI Simpelveld wordt de Nereda installatie voorzien van een poederkoodosering. Hierdoor zullen de bedrijfsvoeringskosten toenemen met ruim € 0,1 miljoen voor elektriciteit, drinkwater, poederkool en extra slib. Tevens is ook rekening gehouden met het variabel deel van de bijdrageregeling van ministerie van I&W (subsidie);
- AB besluit 12-10-2022 Gevolgen 5^e sanctiepakket Rusland.
Als gevolg van het 5^e sanctiepakket is besloten om per ultimo 2022 te stoppen met het drogen van slib. Een direct gevolg van dit besluit is het in 2022 volledig afschrijven van de resterende boekwaarde van de slibdroger waardoor de geplande afschrijvingskosten in de jaren 2023 tot en met 2028 komen te vervallen. De overige financiële gevolgen zijn uitgewerkt en opgenomen in het AB voorstel Mutaties ontwerp MJR als gevolg van het sluiten van de slibdroger en overige externe mutaties (AB 01-03-2023);

- AB besluit 01-03-2023 Onderhoudsvoorziening hoofdkantoor.
Op basis van een Meerjaren Onderhoudsplan is inzichtelijk gemaakt welk onderhoud de komende jaren moet plaatsvinden ten behoeve van het hoofdkantoor. Door het treffen van een onderhoudsvoorziening worden de jaarlijkse exploitatiekosten stabiel en vinden er geen grote schommelingen plaats door groot onderhoud. Om de voorziening te kunnen treffen is een stijging van de begroting nodig van € 127k;
- AB besluit 01-03-2023 Mutaties als gevolg van sluiten droger en externe factoren.
Dit voorstel bestaat uit 3 delen:
  - De uitwerking van het besluit Gevolgen 5^e sanctiepakket Rusland (AB 12-102-2022)
Als gevolg van dit besluit dalen de energiekosten (met name gas), onderhouds- en reinigingskosten. Daar staat de stijging van externe slibafzetkosten tegenover. De definitieve slibafzetkosten zijn nog niet bekend. Op basis van de eind 2022 bekende tarieven, rekening houdend met het aandeelhouderschap van zowel Aquaminerals als ook SNB, leidt het sluiten van de slibdroger tot een verwachte netto kosten verhoging van € 2,7 miljoen.
  - Niet beïnvloedbare financiële effecten als gevolg van de geopolitieke ontwikkelingen
De coronacrisis en daaropvolgend de oorlog tussen Oekraïne en Rusland hebben wereldwijd gezorgd voor een lagere beschikbaarheid van materialen en grondstoffen en gestegen prijzen. Ook WBL wordt hiermee geconfronteerd. Deze niet beïnvloedbare stijging van de kosten heeft gevolgen voor de benodigde exploitatieruimte van de reguliere bedrijfsvoering met effecten op de volgende posten:

Energiekosten € 9.5 miljoen

Door de oorlog in Oekraïne zijn de energietarieven explosief gestegen. De huidige bekende elektra tarieven voor 2024 zijn circa 3 maal zo hoog als in 2022 (gebaseerd op tarieven december 2022). De gastarieven zijn ruim 5 maal zo hoog als in 2022. Het Bestuur is (AB 21-12-2022) geïnformeerd over de gestegen energieprijzen middels de mededeling "Update impact gestegen energietarieven op meerjarenraming 2024". De netto kostentoeename verdeeld naar categorieën ziet er als volgt uit:

- Kosten elektriciteit afgerond € 8.660k
- Kosten Gas € 210k
- Baten zijn lager door wegvallen SDE subsidie € 630k

Voor 2024 zijn nog geen elektriciteitsprijzen vastgeklikt. Als gevolg van de turbulente en onzekere markt is aan het energiecollectief, waar WBL deel van uitmaakt, binnen het lopende contract nog geen aanbieding gedaan om prijzen voor 2024 vast te klikken.

Chemicaliën € 1.890k

In 2022 heeft samen met een collectief van waterschappen een nieuwe aanbesteding plaatsgevonden. De aanbesteding heeft een contractduur van 4 jaar. In de aanbesteding zijn marktconforme tarieven afgesproken die vervolgens maandelijks geïndexeerd kunnen worden. De prijzen liggen dus ondanks de aanbesteding niet vast en dit zorgt voor een onzekere situatie. Achterliggende oorzaak zijn de gestegen grondstofprijzen, kosten van productieprocessen en brandstofkosten. Op basis van de nu bekende informatie is de verwachting dat de kosten in 2024 voor de waterlijn toenemen met € 770k en de sliblijnchemicaliën met € 1.120k.

Onderhoudskosten € 1 miljoen

WBL wordt geconfronteerd met steeds hogere onderhoudskosten als gevolg van inflatie. Om het benodigde onderhoud te kunnen uitvoeren dient de begroting mee te stijgen. In dit voorstel is rekening gehouden met het CPI cijfer van 10% voor 2022 en 4% voor 2023.

Analysekosten € 0,1 miljoen

In 2023 zal een nieuwe aanbesteding plaatsvinden. Naar verwachting zal dit leiden tot een kostenstijging van 10%. In de MJR 2025-2034 zal de daadwerkelijke uitkomst van de aanbesteding worden meegenomen. Daarnaast gaan strengere analyse-eisen gelden voor één van de slibafnemers.

Reinigingskosten € 85k

Naar verwachting stijgen de reinigingskosten voor 2024 evenredig mee met de landelijke inflatie van 2022 en 2023. Daarom is in dit voorstel rekening gehouden met het CPI cijfer van 10% voor 2022 en 4% voor 2023.

- o Vestiging nieuw bedrijf regio Venlo.
De vestiging van een nieuw bedrijf (groente en fruit wasser) in de regio Venlo leidt voor WBL tot een additionele vuilvracht en daar aan gerelateerde kosten. In de MJR 2023-2032 is een structurele verhoging van de netto kosten (€ 435k) doorgevoerd. Hierbij is uitgegaan van 9.000 vervuilingseenheden (VE). Uit recente informatie blijkt dat de toename van de vuilvracht groter wordt dan vorig jaar voorzien. De verwachte vuillast stijgt geleidelijk naar 20.000 VE waardoor de benodigde kosten (zand, slib, chemicaliën, etc.) evenredig stijgen. De netto kostentoeename (jaarlijks € 490k) wordt volledig gedekt door hogere heffingsinkomsten bij Waterschap Limburg. Dit is niet terug te zien in de begroting van WBL.
- AB besluit 27-03-2023 Extra budget Wet Banenafpraak.
De huidige begroting biedt onvoldoende financiële ruimte om aan het WBL target te voldoen. In de MJR wordt rekening gehouden met een verhoging welke noodzakelijk is om aan de doelstelling van de Wet Banenafpraak te kunnen voldoen;
- DB besluit 30-11-2022 Rekenuitgangspunten.
Conform de door het DB vastgestelde rekenuitgangspunten wordt generiek rekening gehouden met een indexering van 4,0% in 2024 (dit was 2,0%). Er zijn leverancierscontracten waarbij de jaarlijkse indexering of bepaling daarvan contractueel vastligt en de indexering hoger is dan 4,0%. De effecten van bovengemiddelde indexaties worden apart inzichtelijk gemaakt. De stijging van € 72k heeft betrekking op het benoemde verschil van 2,0% en is het totaal van alle overige niet gespecificeerde kosten. De daling van de netto kosten vanaf 2026 zijn een gevolg van het wegvallen van de jaarlijkse inflatie op de slibkosten als gevolg van het aandeelhouderschap SNB;

Naast bovengenoemde genomen bestuursbesluiten hebben zich de volgende externe, veelal niet beïnvloedbare effecten voorgedaan met financiële gevolgen voor de bedrijfsvoeringskosten die zijn meegenomen in voorliggende ontwerp MJR 2024-2033.

Bedragen x € 1.000, incl inflatie	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Aanpassing MJR - Personeelskosten (met name CAO effect)	2.510	2.585	2.659	2.736	2.814	2.895	2.978	3.064	3.152
Effect contractuele indexeringen	197	203	207	211	215	219	224	228	233
Aanpassing MJR - kosten voldoen aan Wet en Regelgeving	520	536	546	557	568	580	591	603	615
Overige mutaties	500	471	524	489	544	508	565	528	587
Aanpassing MJR - Projecten (instandhouding) met exploitatiegevolgen	104	107	39	39	40	41	42	43	43
Aanpassing MJR - Actualisatie post onvoorzien directeur (0,4%)	64	68	71	61	60	53	56	58	61
Effect op bedrijfsvoeringskosten	3.895	3.971	4.046	4.094	4.242	4.296	4.456	4.524	4.692

Aanpassing MJR – personeelskosten

In vergelijking met de vorige MJR stijgen de personeelskosten in 2024 met afgerond € 2,5 miljoen (ruim 10%). In dit bedrag zijn verschillende mutaties verwerkt. Een groot deel van de stijging (€ 1,8) wordt veroorzaakt door de CAO.

In de vorige MJR is rekening gehouden met een CAO stijging van 2% in 2022, 2023 en 2024. De nieuwe CAO afspraken hebben geleid tot een stijging van 3,75% in 2022 en 6,6% in 2023. Voor 2024 wordt nu rekening gehouden met een stijging van 3%.

Voor het toepassen van de Regeling Vervroegde Uittreding (RVU) stijgen de kosten voor voormalig personeel in 2024 met € 0,2 miljoen. Landelijk is in het Pensioenakkoord (2019) afgesproken dat structureel wordt geïnvesteerd in duurzame inzetbaarheid. Enerzijds om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen arbeidsmarktfit blijven en anderzijds om voor werknemers meer mogelijkheden te bieden indien het niet mogelijk is om tot de AOW-leeftijd te blijven werken en zij eerder willen stoppen. Onderdeel hiervan is dat vanaf 1 januari 2021 de tijdelijke maatregel gedeeltelijke vrijstelling van de RVU-heffing (regeling vervroegde uitdiensttreding) is ingesteld. Dit houdt in dat de werkgever met een werknemer afspraken kan maken over eerder stoppen met werken door eenmalig of periodiek uitkeringen te doen, zonder dat er sprake is van RVU-heffing van 52%.

Aanvullend heeft een correctie plaatsgevonden voor sociale lasten (€ 0,1 miljoen) en overwerk (€ 0,1 miljoen). Hiermee wordt de begroting in lijn gebracht met de realisatie. Deze correctie is niet gebaseerd op toekomstige aannames, maar op basis van feitelijke kosten in 2021 en 2022.

Tenslotte wordt de laatste € 0,3 miljoen stijging verklaard door aantal functieherwaarderingen en de uitbreiding van de formatie functioneel beheer met 2 Fte. De opgave om naar procesgericht werken en tot een integrale planning te komen vereisen meer aandacht op de functionele elementen.

Het hebben van functionele beheerders voor de kernprocessen rondom Assets is cruciaal voor de nieuwe manier van procesgericht werken en integrale planning.

Effect contractuele indexeringen

Het effect van indexeringen in 2024 bestaat uit meerdere componenten die grotendeels via separate bestuursvoorstellen zijn voorgelegd. Daarnaast zijn binnen het facilitaire werkgebied diverse contracten waarbij sprake is van bovengemiddelde indexaties, te weten:

- De kosten voor vervoermiddelen (huur en benzine) stijgen met € 68k;
- De schoonmaakkosten stijgen met € 45k;
- De kantinekosten zijn met € 23k gestegen;
- Diverse posten (gasmeters, gereedschap, kleding en automatisering) zijn ook goed voor een toename van € 60k in 2024.

Aanpassing MJR – voldoen aan wet- en regelgeving

NIS2

In de Security Board meeting op 26 januari 2023 is gezamenlijk met WL een presentatie gegeven over de impact van de NIS2 (netwerk- en informatiesystemen). Met NIS2 wordt het toepassingsgebied van de bestaande NIS-richtlijn uitgebreid naar diverse sectoren die belangrijk zijn voor de economie en samenleving. Deze worden verplicht om meer maatregelen te nemen om cyberbeveiligingsrisico's te beheersen. Zo moeten ze aan strengere beveiligings- en rapportagevereisten voldoen. De sector afvalwater wordt expliciet benoemd.

De NIS2 wetgeving wordt komend jaar verder uitgewerkt en omgezet naar Nederlandse wetgeving. De verwachting is dat deze in het 4^e kwartaal 2024 van kracht wordt. Deze wetgeving is een complementair stuk op de BIO/AVG en heeft veel raakvlakken met dit onderwerp. Op dit moment wordt hard gewerkt om bij laatstgenoemde te groeien naar een hoger niveau.

Het is moeilijk om een inschatting te geven welke aanvullende middelen noodzakelijk zijn om te voldoen aan de NIS2. De wetgeving wordt pas in de komende periode beschreven en dan is pas duidelijk wat exact verwacht wordt. Vooralsnog wordt uitgegaan van een extra structurele kostenpost van € 0,2 miljoen.

Wet Banenafpraak

De Wet banenafpraak is ingegaan op 1 april 2015 en legt alle werkgevers de verplichting op om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. Met deze wet is de quotumheffing geïntroduceerd waarmee “reguliere” werkgevers gestimuleerd worden om meer mensen met een arbeidsbeperking, de zogenaamde participatie-medewerkers (lichamelijk, psychische, verstandelijke beperking), in dienst te nemen. De Wet Banenafpraak houdt in dat een percentage van het totaal aantal verloonde uren aan banen voor participatie-medewerkers gecreëerd moet worden. Conform afgesproken beleid bedraagt het aantal banen waar WBL in 2024 aan dient te voldoen 6.

De huidige begroting van € 102k is onvoldoende om aan dit beleid te voldoen. Omdat het binnen WBL niet mogelijk is om mensen met een arbeidsbeperking in te zetten op reguliere vacatures. Willen wij aan het beleid voldoen dan zullen wij deze medewerkers boven formatief moeten aannemen. Gezien het grote belang om hieraan te voldoen, rekening houdend met eventueel imagoschade als wij hier niet aan voldoen, is extra budget noodzakelijk.

In de MJR wordt rekening gehouden met een verhoging van € 115k welke noodzakelijk is om aan de doelstelling van de Wet Banenafpraak te kunnen voldoen.

Aanpassing MJR – stijging ICT kosten cloud oplossingen

Als gevolg van een recente uitspraak van de Commissie BBV aangaande de langlopende discussie betreffende verantwoordende kosten van cloud-software, heeft WBL in 2022 een zestal projecten moeten verschuiven van investering naar exploitatie. Dit betreft echter geen éénmalige wijziging, maar een structurele. Vanaf nu zullen ICT projecten, waarbij gebruik wordt gemaakt van een cloud oplossing, in de exploitatie verantwoord moeten worden. In de huidige begroting is hier geen rekening mee gehouden. De rol van ICT wordt steeds groter en om de gewenste doorontwikkelingen op dit vlak te borgen, wordt in de MJR een post van € 0,3 miljoen voor dit soort projecten opgevoerd. Het betreft een aanpassing die leidt tot een kostenverschuiving in de tijd en niet tot een absolute kostenstijging.

Aanpassing MJR – Overige mutaties

Bijdrage Waterschapshuis SE tooling (€ 89k)

Het Bestuur van WL (06-07-2022) heeft ingestemd met de ontwerp begroting van Het Waterschapshuis. Daarbij is bepaald dat de kosten voor SE-tooling niet door WL, maar door WBL gedragen moeten worden. Voor 2023 zijn deze kosten niet voorzien. Middels deze mutatie worden deze kosten opgenomen in de MJR 2024.

Extra budget 2024 Advies en Control ten behoeve van inflatie en nieuwe ontwikkelingen (322k)

De kosten voor het 2-jaarlijks periodiek medisch onderzoek waren niet begroot. Dit betekent in de even jaren (startend in 2024) een toename van € 40k. Het thema integriteit krijgt meer aandacht en WBL gaat haar medewerkers hier verder in opleiden (effect € 30k). De kosten voor de certificering van de CO2 prestatieladder waren nog niet begroot (€ 10k) en als gevolg van het outsourcen van de salarisadministratie stijgen de kosten met € 30k. Verder is de collectieve inkomensverzekering opnieuw aanbesteed. De hogere premie in combinatie met meer eigen personeel (hogere loonsom) maken dat de kosten voor deze verzekering zijn toegenomen met € 30k. In het kader van talentontwikkeling, waarbij nauw zal worden samengewerkt met WL, is extra budget nodig (€ 150k). Dit moet zorgen voor een doorontwikkeling van het aanwezige talent en daarmee ook zorgen voor een grotere binding.

Dit kan wervingskosten in de toekomst voorkomen. Tenslotte is in het kader van 'employer branding' extra budget (20k) nodig om WBL beter te positioneren als aantrekkelijke werkgever.

Heffing Team Noord - Smakt en Waldfeucht (€ 20k)

Bij beide buitengebieden wordt een deel van het effluent afgevoerd en gezuiverd door andere waterschappen. De kosten die hiervoor waren opgenomen in de MJR zijn niet toereikend.

Functioneel Beheer (€ 40k)

Gekoppeld aan de formatie uitbreiding (2 FTE) voor functioneel beheer zijn ook additionele advieskosten nodig.

Vervallen pacht buffer Maastricht (€ 27k)

In de MJR zijn ten onrechte pachtopbrengsten begroot voor een in 2021 verkochte buffer in Maastricht.

Aanpassing MJR - Projecten (instandhouding) met exploitatiegevolgen

Er zijn 5 projecten die naast afschrijvingskosten ook exploitatiegevolgen hebben. De projecten FP&A en E-HRM veroorzaken een stijging van ruim € 80k en dit heeft betrekking op toegenomen onderhoudskosten automatisering. Als gevolg van de projecten vervangen tijdelijke biogas fakkels RWZI Venray en meetapparatuur rioolgemalen stijgt het elektrisch- en mechanisch onderhoud met € 20k.

Aanpassing MJR - Actualisatie post onvoorzien directeur

De post onvoorzien directeur is gerelateerd aan de begrote lasten (0,4%) en varieert mee met de totale lastenontwikkeling.

Opstelling Netto Kosten op WBL-niveau ten opzichte van de vorige MJR en Begroting

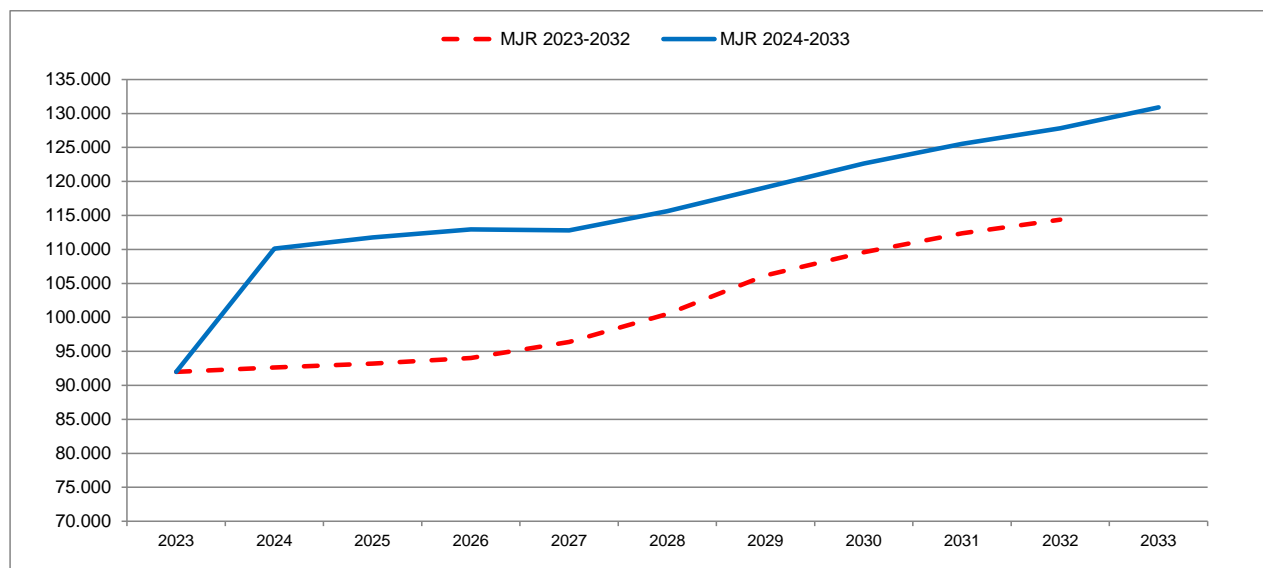
De kapitaallasten, bedrijfsvoeringskosten en de netto kosten zijn in de navolgende tabel weergegeven ten opzichte van de vorige MJR 2023-2032.

Netto Kapitaallasten bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	gemiddeld 2023-2032
MJR 2023-2032	30.561	30.469	30.545	29.934	30.920	31.351	32.658	34.230	35.037	34.951		32.066
MJR 2024-2033	30.561	29.440	30.156	29.636	31.015	32.311	34.128	35.993	37.130	37.468	38.700	32.784
Mutatie netto kapitaallasten	0	-1.028	-390	-299	95	960	1.470	1.762	2.093	2.517		718
Mutatie t.o.v. vorige MJR	0,0%	-3,4%	-1,3%	-1,0%	0,3%	3,1%	4,5%	5,1%	6,0%	7,2%		2,2%
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar	5,8%	-3,7%	2,4%	-1,7%	4,7%	4,2%	5,6%	5,5%	3,2%	0,9%		

Netto Bedrijfsvoeringskosten bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	gemiddeld 2023-2032
MJR 2023-2032	61.436	62.157	62.638	64.075	65.467	69.152	73.540	75.336	77.337	79.428		69.057
MJR 2024-2033	61.436	80.691	81.595	83.316	81.797	83.299	84.997	86.652	88.415	90.355	92.204	82.255
Mutatie netto bedrijfsvoeringskosten	0	18.534	18.957	19.241	16.330	14.147	11.457	11.316	11.078	10.927		13.199
Mutatie t.o.v. vorige MJR	0,0%	29,8%	30,3%	30,0%	24,9%	20,5%	15,6%	15,0%	14,3%	13,8%		19,1%
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar	20,2%	31,3%	1,1%	2,1%	-1,8%	1,8%	2,0%	1,9%	2,0%	2,2%		

Totaal Netto kosten bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	gemiddeld 2023-2032
MJR 2023-2032	91.997	92.626	93.183	94.010	96.387	100.503	106.198	109.566	112.374	114.379		101.122
MJR 2024-2033	91.997	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125	122.644	125.544	127.824	130.904	115.039
Mutatie totale Netto Kosten	0	17.505	18.567	18.942	16.425	15.107	12.927	13.078	13.170	13.444		13.917
Mutatie t.o.v. vorige MJR	0,0%	18,9%	19,9%	20,1%	17,0%	15,0%	12,2%	11,9%	11,7%	11,8%		13,8%
Mutatie t.o.v. voorgaand jaar	15,0%	19,7%	1,5%	1,1%	-0,1%	2,5%	3,0%	3,0%	2,4%	1,8%		

Grafisch gezien ziet de ontwikkeling van de netto kosten in vergelijking met de vorige MJR er als volgt uit.

Samengevat is in bovenstaande tabel en grafiek het volgende te zien:

- In vergelijking met de vorige MJR stijgen de netto kosten in 2024 met afgerond € 17,5 miljoen (18,9%);
- De netto bedrijfsvoeringskosten verklaren volledig deze stijging (€ 18,5 miljoen); De verklaring voor deze toename is opgenomen in bijlage 3;
- De kapitaallasten en dan met name de afschrijvingskosten dalen in 2024 ten opzichte van vorige MJR.

Wanneer de MJR 2024 vergeleken wordt met de begroting 2023 zijn de volgende verschillen te zien:

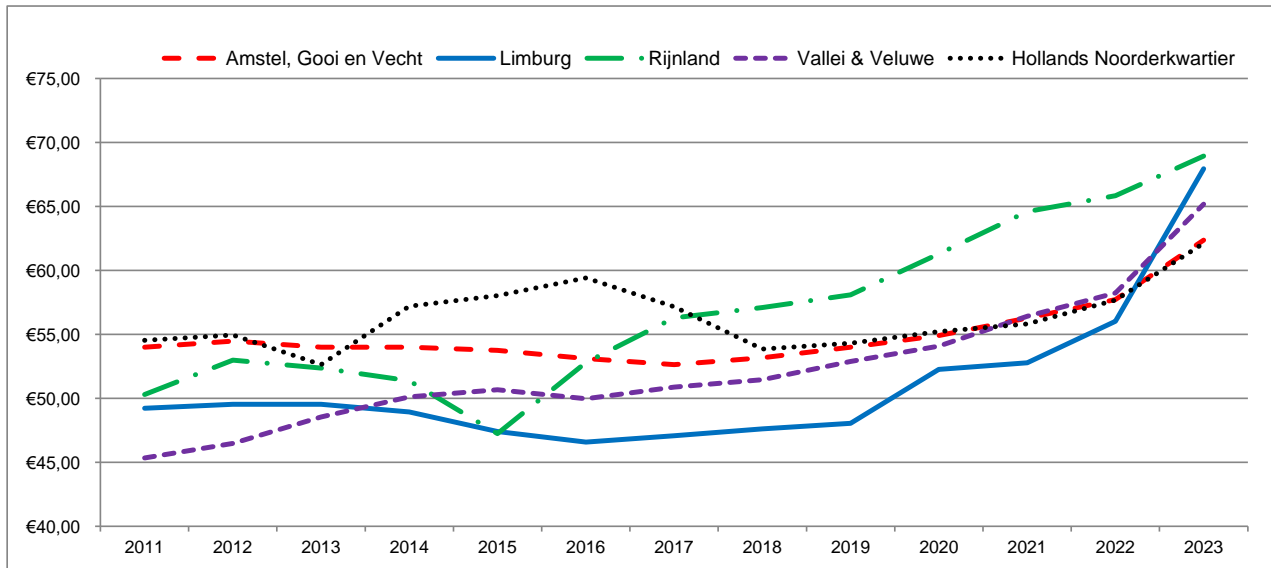
- In vergelijking met de begroting 2023 stijgen de netto kosten met ruim € 18 miljoen (19,7%);
- De netto bedrijfsvoeringskosten verklaren volledig deze stijging (€ 19,3 miljoen);

- De personeelslasten stijgen met € 2,9 miljoen door met name het effect van de CAO en een formatiegroei van 4 fte. In de vorige MJR is rekening gehouden met een CAO stijging van 2% in 2022, 2023 en 2024. De nieuwe CAO afspraken hebben geleid tot een stijging van 3,75% in 2022 en 6,6% in 2023. Voor 2024 wordt nu rekening gehouden met een stijging van 3%.
Daarnaast is het budget voormalig personeel verhoogd. Voor het toepassen van de Regeling Vervroegde Uittreding (RVU) stijgen de kosten voor voormalig personeel in 2024 met € 0,2 miljoen. Daarnaast zijn de kosten overwerk en de sociale lasten gestegen.
  - De kosten van groep goederen en diensten van derden neemt met € 15,8 miljoen toe ten opzichte van de vorige MJR. Als gevolg van een nieuwe aanbesteding met significant hoger tarieven nemen de kosten voor chemicaliën (overige gebruiks- en verbruiksgoederen) toe. Ondanks het wegvallen van de gaskosten door het sluiten van de slibdroger nemen de energiekosten toe door de verwachte toename van de elektriciteitskosten. De overige diensten derden stijgen met name als gevolg van het besluit om vervroegd te stoppen met slibdrogen.
  - De baten nemen af met € 0,4 miljoen ten opzichte van de vorige MJR met name als gevolg van het wegvallen de van SDE subsidie.
- De kapitaallasten dalen met € 1,1 miljoen.
- De rentekosten stijgen (€ 0,5 miljoen) als gevolg van de gestegen rentepercentages.
  - De afschrijvingskosten nemen af (€ 1,6 miljoen) als een combinatie van meerdere factoren. Als gevolg van het sluiten van de slibdroger zijn de geraamde afschrijvingskosten van 2023 tot en met 2027 weggefallen. Datzelfde geldt voor de in 2022 gecorrigeerde SAAS projecten. De lagere dan geraamde investeringen in 2022 worden deels gecompenseerd door hogere dan geraamde investeringen in 2023 maar leiden per saldo tot lagere afschrijvingskosten in 2023.

2.1.2.3 Vergelijking landelijk van de kosten per vervuilingseenheid

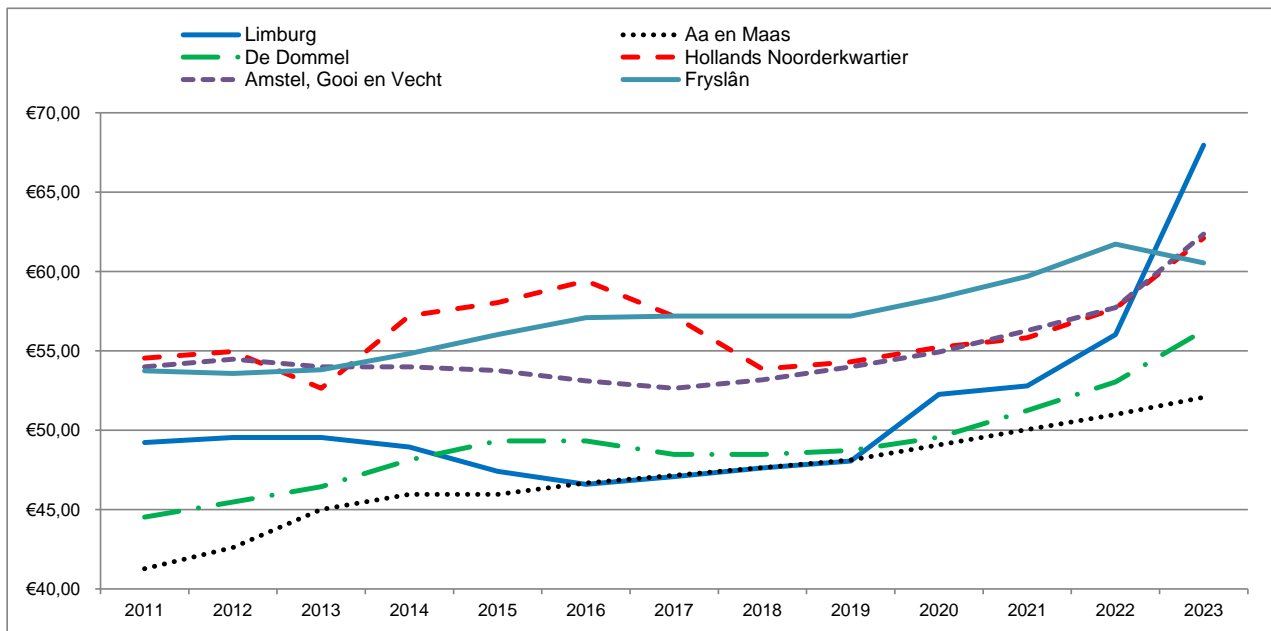
In onderstaande grafieken wordt de ontwikkeling van de tarieven per vervuilingseenheid (VE) vanaf 2011 getoond voor de 5 grootste zuiverende waterschappen, alsook van de 5 waterschappen met de laagste zuiveringsheffing.

Uit grafiek 1 blijkt dat van de grote zuiverende waterschappen Vallei en Veluwe tot 2013 het laagste tarief had en vanaf 2014 is voorbijgestreefd door Limburg. Waterschap Rijnland had samen met Limburg het laagste tarief in 2015, maar laat vanaf 2016 een stijging zien. In 2023 laat Limburg een stijging zien waardoor zij niet meer de goedkoopste is.

Grafiek 1: tarieven per vervuilingseenheid voor de 5 grootste zuiverende waterschappen

Uit grafiek 2 blijkt dat van de waterschappen met de laagste zuiveringsheffing per VE Aa en Maas tot 2016 het laagste tarief had en Limburg van 2016 tot met 2019. Vanaf 2020 heeft Aa en Maas weer het laagste tarief. Als gevolg van de stijging in 2023 behoort Limburg niet meer tot de 5 goedkoopste waterschappen.

Grafiek 2: waterschappen met de laagste zuiveringsheffing per vervuilingseenheid

Uit deze grafieken blijkt dat Limburg van 2016 t/m 2019 het laagste landelijke tarief had. Het tarief 2022 (€ 56,02) was het 4^e laagste tarief in Nederland. Het tarief 2023 (€ 67,96) is het 14^e laagste tarief van Nederland. Waar Limburg altijd onder het landelijk gemiddelde heeft gezeten, is dit in 2023 veranderd. Limburg heeft in 2023 een tarief (€ 67,96) dat iets boven het landelijk gemiddelde (€ 67,59) ligt.

3 BEGROTING 2023: DE PARAGRAFEN

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar

In paragraaf 2.1.2.1 zijn de algemene ontwikkelingen in relatie tot de meerjarenraming beschreven. Voor de begroting 2024 betekent dit dat vooral de oorlog in Oekraïne grote invloed heeft op de economie en daarmee ook op de begroting van WBL. De ongekend sterke stijging van de inflatie werkt hard door in de begroting 2024. Daarnaast leidt de toenemende schaarste in grondstoffen, materialen en capaciteit in menskracht tot vertragingen en hogere kosten. Door het werken met langlopende contracten en het maken van keuzes zoals eerder sluiten droger en aandeelhouderschap SNB (door WL) wordt een nog sterkere stijging van de begroting voorkomen. Echter, de grootste onzekerheid in de begroting betreft de energieprijzen. Het voldoen aan wet- en regelgeving blijft onverminderd een belangrijke prioriteit. Echter dit vraagt steeds meer capaciteit om enerzijds te blijven voldoen en anderzijds te anticiperen op nieuwe wet- en regelgeving.

3.2 Uitgangspunten en normen

De effecten van de genoemde bestuursbesluiten zijn verwerkt in deze meerjarenraming.

De algemene ontwikkelingen en uitgangspunten zijn in onderling overleg met Waterschap Limburg bepaald en kunnen worden gesplitst in intern en extern bepaalde factoren. Als gevolg van de geopolitieke situatie omstandigheden met ongekende gevolgen voor inflatie, prijsontwikkelingen, schaarste en in toenemende mate onzekerheden op velerlei gebieden maakt het prognosticeren van de interne rekenuitgangspunten voor 2024 en verder uitermate lastig. Om te anticiperen op de gestegen rente sinds de 2^e helft van 2022 zijn de interne rekenregels voor de rente zijn verhoogd. Ook de rekenuitgangspunten voor inflatie en toename van salarissen en sociale lasten zijn in 2024 verhoogd ten opzichte van de vorige Meerjarenraming.

In bijlage 2 zijn de rekenuitgangspunten nader toegelicht.

3.3 Incidentele baten en lasten

De post onvoorzien Directeur is 0,4% van het begrotingstotaal en bedraagt voor 2024 afgerond € 467k.

3.4 Kostentoerekening

De netto kosten van het Waterschapsbedrijf worden volledig toegerekend aan de taak zuiveringsbeheer. Hieruit resulteert de volgende opstelling gerelateerd aan de BBP-structuur.

Kostentoerekening	Zuivering beheer
Planvorming	
Eigen plannen	100%
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken	
Getransporteerd afvalwater	100%
Gezuiverd afvalwater	100%
Verwerkt slib	100%
Beheersing van lozingen	
Vergunningen en meldingen	100%
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	100%
Bestuur en externe communicatie	
Bestuur	100%
Externe communicatie	100%
Dekkingsmiddelen	
Onvoorzien	100%

3.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat is gedaan op de overige bestemmingsreserves.

In 2022 is geen beroep gedaan op de bestemmingsreserve innovatie. De voorziening vitaliteitsuren is gestegen met € 50k, bestaande uit een onttrekking van € 10k en een toevoeging € 60k. De voorziening hoog water is in 2022 opnieuw vastgesteld. Dit heeft geleid tot een vrijval van € 40k welke ten gunste van het resultaat 2022 is geboekt.

Voor het jaar 2024 wordt uitgegaan van een geprognosticeerd resultaat van € 0. Dat geldt eveneens voor de volgende jaren in de planperiode.

3.6 Waterschapsbelastingen

WBL is een uitvoeringsorganisatie voor de taak zuiveringsbeheer. De hiervoor benodigde middelen worden ontvangen van het Waterschap Limburg. Het WBL is niet bevoegd om zelf Waterschapsbelastingen te heffen. Deze paragraaf is daarom voor WBL niet van toepassing.

3.7 Financiering

De uitgaven van WBL worden enerzijds gefinancierd uit de exploitatiebijdrage van Waterschap Limburg, middels kortlopende en langlopende leningen en bijdragen van klanten. Langlopende geldleningen worden in de regel alleen dan afgesloten als dat past binnen de lange termijn financieringsbehoefte. Het toegepaste lineair aflossingsregime leidt tot een gespreide herfinanciering en vermijdt grote renteschokken.

Overeenkomstig het financieringsstatuut wordt het grootste deel van de WBL-activa met lang vreemd vermogen gefinancierd.

3.7.1 Financieringsstatuut

Onder treasury wordt verstaan het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit ten dienste van de publieke taak van het WBL.

Het Financieringsstatuut heeft tot doel een formeel kader te scheppen waarbinnen de financiering- en beleggingsactiviteiten van WBL plaatsvinden.

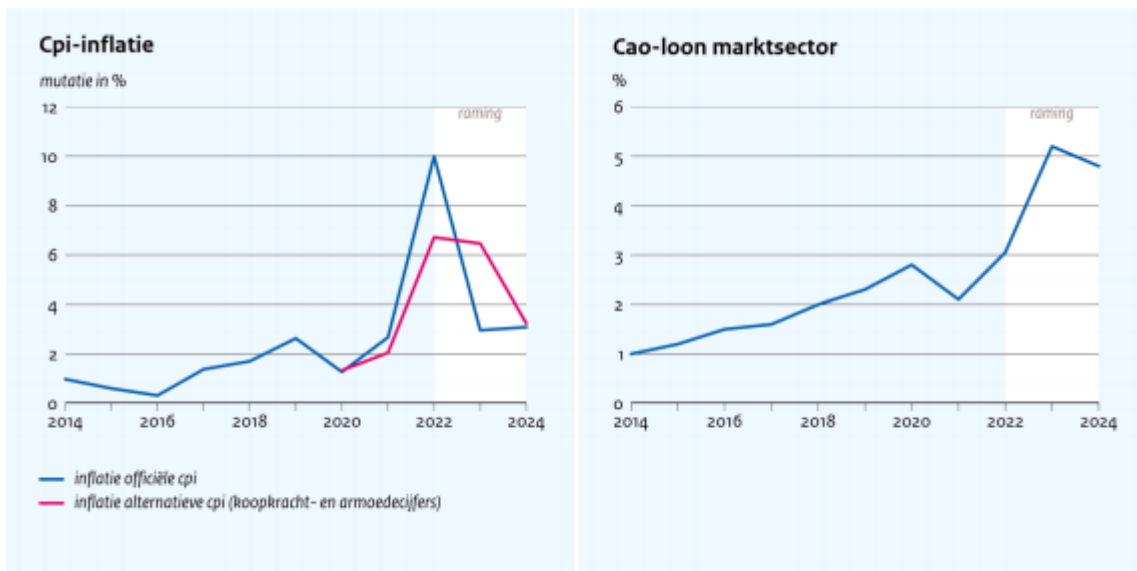
Het Financieringsstatuut is december 2021 door het Algemeen Bestuur vastgesteld.

3.7.2 Algemene externe ontwikkelingen

Berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wijzen uit dat de Nederlandse economie in 2022 met 4,5% is gegroeid. Dit is iets lager dan de groei in 2021. Voor 2023 (1,6%) en 2024 (1,4%) wordt nog steeds een groei verwacht ondanks inflatie en hogere rente. Het aanpassingsvermogen van de Nederlandse economie is groot, want ondanks twee crises in drie jaar tijd is de economie met ruim 5% gegroeid. De hoge inflatie heeft de groei vertraagd, maar leidde niet tot een recessie.

De koopkrachtontwikkeling in 2024 is gemiddeld positief, maar compenseert de daling van 2022 niet. Het is de verwachting dat de inflatie, door de lagere energietarieven, zal gaan afnemen.

De consumentenprijzen waren in 2022 gemiddeld 10% hoger dan in 2021 (bron CBS). Voor 2023 en 2024 wordt rekening gehouden met een inflatie van 3%. De inflatie blijft dus nog langer hoog en de lonen reageren hier vertraagd op.

Bron: CBS en CPB ([link](#))

Bron: CPB-Raming maart 2023 (Centraal Economisch Plan 2023)

3.7.3 De ontwikkeling in de financierings-, beleggings- en vermogensbehoefte

Met als uitgangspunten de beperking van de rentekosten op korte en lange termijn en het minimaliseren van de renterisico's op lange termijn zijn eind 2019 zes geldleningen met een uitgestelde stortingsdatum afgesloten:

Afgesloten geldleningen met uitgestelde stortingsdatum			
Jaar	Stortingsdatum	Looptijd - aflossing	Geldlening
2020	1-dec	20 jaar - lineair	€ 35.000.000
2021	1-dec	20 jaar - lineair	€ 10.000.000
2022	1-dec	20 jaar - lineair	€ 16.000.000
2023	1-dec	20 jaar - lineair	€ 17.000.000
2024	1-dec	20 jaar - lineair	€ 18.000.000
2025	1-dec	20 jaar - lineair	€ 19.000.000
Totaal			€ 115.000.000

Het financieel effect van deze transacties was al verwerkt in de vorige MJR.

In de oorspronkelijke begroting 2022 van WBL werd een financieringsbehoefte berekend van € 37,3 miljoen te financieren middels langlopende geldleningen tegen een verwacht renteniveau van 1,0%. Navolgende tabel toont aan hoe de financieringsbehoefte zich in werkelijkheid ontwikkelde.

bedragen x € 1 mln	begroot	realisatie
Investeringsen	45,0	28,5
Aflossingen	17,6	17,8
Afschrijvingen	-25,3	-26,5
Kapitaalbehoefte	37,3	19,8

Door de lagere investeringen is de kapitaalbehoefte 2022 aanmerkelijk lager uitgevallen dan vooraf begroot. Ter dekking van de kapitaalbehoefte is in 2022 één vaste geldlening aangetrokken met een looptijd van 20 jaar en lineair af te lossen:

- per 1 december een lening ad € 16,0 miljoen tegen 0,638% rente.

Het aantrekken van langlopende leningen was tevens noodzakelijk om te voldoen aan de kasgeldlimiet.

Door het WBL worden geen beleggingen gedaan en/of deposito's uitgezet.

3.7.4 De ontwikkeling van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet

De regels voor een juiste toepassing van het aantrekken van vreemd vermogen zijn vastgelegd in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet heeft als doel een solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden te bevorderen en in stand te houden. Om deze doelstellingen te kunnen toetsen, hanteert de wet twee instrumenten:

- De renterisiconorm, gedefinieerd als een percentage van de omzet. Het totaal van verplichte aflossingen en renteherzieningen mag niet meer bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van betreffend jaar. De norm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de vaste schuld te beheersen. Het WBL beperkt het renterisico door tenminste 1x per jaar vaste geldleningen op te nemen met een lineair aflossingsregime.
- De kasgeldlimiet, hier gaat het om het inperken van renterisico's op korte schulden. De voor het WBL toegestane netto korte schuld als gemiddelde per kwartaal bedraagt maximaal 23% van het begrotingstotaal.

bedragen x € 1 mln	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal MJR	115,6	117,5	118,8	118,9	121,8	125,5
Kasgeldlimiet = 23%	26,6	27,0	27,3	27,3	28,0	28,9
Renterisiconorm = 30%	34,7	35,2	35,6	35,7	36,5	37,6

3.7.5 Relatie rentevisie en liquiditeitenbeheer

Om te kunnen profiteren van de lagere (zelfs negatieve) rentestanden de afgelopen jaren op kortlopende leningen, is bewust gestuurd op een kleine negatief rekening-courantsaldo. Gezien de stijgende rentetarieven wordt nu zo veel mogelijk gestreefd naar een gemiddelde nulstand van het rekening-courantsaldo. Hierbij zijn fluctuaties rondom dit nulpunt onvermijdelijk wegens het niet-synchroon lopen van de uitgaven en ontvangsten.

Het vigerende financieringsstatuut bevat adequate procedurebeschrijvingen voor het aantrekken van geldleningen en/of kasgeldleningen. Gevolg van de afspraken over de liquiditeitsstromen tussen het WBL en Waterschap Limburg is dat het renterisico van te late of te vroege heffingsontvangsten bij Waterschap Limburg ligt. Het WBL draagt het renterisico van een verschil tussen een gelijkmatige betaling van de bijdrage door het waterschap en een ongelijkmatig uitgavenpatroon gedurende het jaar. Vooralnog wordt verondersteld dat dit rente-effect budgetneutraal zal blijven.

Gegeven de financieel economische prognoses zijn, in afstemming met Waterschap Limburg, de rekenuitgangspunten bepaald. Op korte termijn zijn de effecten daarvan beperkt aangezien een deel van de financieringsbehoefte al daadwerkelijk is vastgelegd en verwerkt in de vorige meerjarenraming. In bijlage 2 zijn rekenuitgangspunten verder toegelicht.

Het betalingsverkeer van WBL is vergaand gedigitaliseerd, zodat de geldstromen volledig "online" worden afgewikkeld.

3.7.6 De waterschapfinanciering

Het WBL is een uitvoeringsorganisatie voor de taak zuiveringsbeheer. De hiervoor benodigde middelen worden ontvangen van het Waterschap Limburg. Het WBL is niet bevoegd om zelf Waterschapsbelastingen te heffen. Het Waterschap Limburg betaalt op basis van de vaststelling van de begroting maandelijks 1/12-deel van de vastgestelde waterschap bijdrage.

3.8 Weerstandsvermogen

Het 'weerstandsvermogen' is het vermogen van WBL om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van WBL in gevaar komt. De paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en het jaarverslag bevat een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de eerder geïnventariseerde risico's, alsmede het beleid van WBL omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de middelen en mogelijkheden, waarover de organisatie beschikt of kan beschikken, om niet begrote kosten te dekken én alle risico's af te dekken waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het vigerende beleid omtrent de weerstandscapaciteit

De 'weerstandscapaciteit' omvat alle middelen en mogelijkheden waarover WBL beschikt om substantiële financiële tegenvallers af te dekken, zodra risico's werkelijkheid worden. De algemene reserve / risicoreserve dient primair als weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's. De nagestreefde omvang van deze reserve is afhankelijk van de geïnventariseerde risico's. Het benodigde vermogen, op basis van de geïnventariseerde risico's, is berekend als een product van kans = risico x effect.

Het Algemeen Bestuur heeft op 21-12-2022 besloten, gebaseerd op een geactualiseerde risicomatrix, de maximaal toegestane omvang van de risicoreserve te verhogen van € 3,3 miljoen naar € 4,7 miljoen. Deze actualisatie vindt elke 2 jaar plaats.

De weerstandscapaciteit

Concreet betreft de weerstandscapaciteit van WBL de optelsom van de algemene reserve en de risicoreserve. Hierbij is de risicoreserve bedoeld ter dekking van de geïnventariseerde risico's en wordt de algemene reserve aangehouden als algemeen weerstandsvermogen. De hoogte van de risicoreserve per ultimo 2022 bedroeg € 0. Door WBL wordt geen algemene reserve aangehouden.

3.9 Bedrijfsvoering

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn aan de primaire processen. Behalve ten behoeve van het goede verloop van de primaire processen zijn de ondersteunende processen (= de bedrijfsvoering zoals bedoeld in de regelgeving), essentieel ten behoeve van de waarborging van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de beleidsuitvoering. Deze interne organisatieonderdelen en processen vormen onderdeel van de kritische succesfactoren van het programma Zuiveren.

Voor een toelichting op de kritische succesfactoren verwijzen wij naar hoofdstuk 2.

3.10 Verbonden partijen

WBL kent twee verbonden partijen. De eerste partij betreft de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Verdygo B.V. gevestigd te Roermond, Maria Theresialaan 99. Verdygo B.V. is door WBL opgericht ten behoeve van kennisexploitatie en kennisexploratie in samenhang met de Verdygo Bouw- en Ontwerptechniek, met het doel het exploreren en exploiteren van kennis. Het aandelenkapitaal bedraagt € 20.000 nominaal overeenkomend met 20.000 aandelen. WBL heeft 98% van de aandelen in bezit en heeft 2% van de aandelen om niet overgedragen aan Waterschap Limburg.

Gekoppeld aan de opstartfase van de B.V. heeft het WBL een rekeningcourantkrediet verleend tot maximaal € 0,75 miljoen. Het financiële risico bedraagt maximaal € 0,77 miljoen, bestaande uit het ingebrachte aandelenkapitaal en het gemaximeerde rekeningcourantkrediet.

In het kader van het voorzichtigheidsprincipe heeft in 2022 een afwaardering plaatsgevonden van zowel de waarde van de aandelen (€ 0,02 miljoen) als rekening courant positie Verdygo B.V. (€ 0,60 miljoen).

De tweede partij betreft de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid AquaMinerals B.V. gevestigd te Rijswijk, Groningenhaven 7. Per 30-12-2022 heeft WBL aandelen verworven in AquaMinerals B.V. met als doel de afzetmogelijkheden van gedroogd slib en van grondstoffen uit afvalwater te vergroten. Het betreft 751 aandelen, zijnde 7,2% van de totaal uitgegeven aandelen, tegen een prijs € 45,50 per aandeel met een totaal van € 34.170,50.

3.11 EMU-saldo 2024-2029

In de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) is opgenomen dat in de begroting een raming van het EMU-saldo dient te worden opgenomen. Probleem is dat de waterschappen, net zoals andere decentrale overheden, een ander boekhoudstelsel gebruiken dan waarop het EMU-saldo is gebaseerd. De waterschappen hanteren het baten- en lastenstelsel, terwijl het EMU-saldo is gebaseerd op het transactiestelsel (lees kasbasis).

Aanvullend geldt dat het investeringsvolume bij de waterschappen grote invloed heeft op het EMU-saldo. Aangezien het investeringsvolume van de waterschappen aanzienlijk is, hebben de waterschappen meestal een EMU-tekort.

Achtergrond EMU-problematiek

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees overheidstekort) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden. Als de overheden in een jaar meer uitgeven dan ontvangen (op kasbasis) is sprake van een negatief EMU-saldo. Op basis van afspraken is de EMU-ruimte voor decentrale overheden in 2023 bepaald op 0,4% van het BBP.

Het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU saldo wordt uitgesplitst naar provincies (0,08%), gemeenten (0,27%) en waterschappen (0,05%). De EMU-ruimte voor waterschappen is niet nader verdeeld over individuele organisaties.

Wet Hof

De Wet Hof (houdbare overheidsfinanciën) is op 10 december 2013 aangenomen door de Eerste Kamer. In de wet zijn o.a. de volgende afspraken verwerkt:

- Het Rijk stuurt alleen op het EMU-tekort voor alle decentrale overheden gezamenlijk (Provincies, Gemeenten en waterschappen). Dit heeft tot voordeel dat hogere EMU-tekorten van de ene groep decentrale overheden in een bepaald jaar gecompenseerd kunnen worden door lagere tekorten of overschotten van andere groepen;
- Sancties komen pas in beeld wanneer de norm wordt overschreden nadat op alle cruciale momenten bestuurlijk overleg is geweest;
- De kern van de wet is bestuurlijk overleg waardoor een flexibel mechanisme is ontstaan. Alles is bespreekbaar in bestuurlijk overleg en de minister gaat ervan uit dat daarin altijd overeenstemming wordt bereikt. Pas als veelvuldig bestuurlijk overleg niet tot overeenstemming leidt zal de minister een voorgenomen besluit nemen dat aan de Tweede Kamer worden voorgelegd.

De Unie van Waterschappen, VNG en IPO hebben uitgesproken dat hiermee voldoende ruimte is voor alle noodzakelijke investeringen, ook om de gezamenlijke ambities uit het InterBestuurlijk Programma (IBP) te realiseren. Overheden hebben bij de aanpak van grote opgaven gekozen voor interbestuurlijke- en interdepartementale samenwerking als één overheid. Voor de waterschappen gaat het dan met name om klimaatadaptatie, de energietransitie en de circulaire economie.

Bij sturing op het EMU-saldo zijn voorbeelden van maatregelen voor de waterschappen onder meer:

- Terugbrengen investeringsniveau;
- Verkorting van de activerings-/afschrijvingstermijn.

Opbouw en berekening van het EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Jaar 2024	Jaar 2025	Jaar 2026	Jaar 2027	Jaar 2028	Jaar 2029
1. EMU-exploitatiesaldo (vóór gebruik van reserves)		0	0	0	0	0	0
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)		-16.265	-3.630	-4.265	-3.569	-2.961	-1.792
a bruto investeringen	-/-	42.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
b investeringssubsidies	+	0	0	0	0	0	0
c verkoop materiële en immateriële activa	+	0	0	0	0	0	0
d afschrijvingen	+	25.735	26.370	25.735	26.431	27.039	28.208
3. Invloed voorzieningen (zie staat van reserves en voorzieningen)		0	0	0	0	0	0
a toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+	0	0	0	0	0	0
b onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/-	0	0	0	0	0	0
c betalingen rechtsreeks uit voorzieningen	-/-	0	0	0	0	0	0
d externe vermeerderingen van voorzieningen	+	0	0	0	0	0	0
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)		0	0	0	0	0	0
a betalingen rechtstreeks uit reserves	-/-	0	0	0	0	0	0
b externe vermeerderingen van reserves	+	0	0	0	0	0	0
5. Deelnemingen en aandelen		0	0	0	0	0	0
a boekwinst	-/-	0	0	0	0	0	0
b boekverlies	+	0	0	0	0	0	0
EMU-saldo		-16.265	-3.630	-4.265	-3.569	-2.961	-1.792

Toelichting:

- 2.a bruto investeringen is zonder aftrek van ontvangen bijdragen;
- 2.b betreft de verwachte investeringssubsidies en bijdragen van derden in de WBL-investeringsprojecten.

3.12 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht een bestuursorgaan tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 (van de Woo) is een bestuursorgaan verplicht om jaarlijks in de begroting en de verantwoording aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een kwalitatieve beschrijving gegeven van de activiteiten die worden uitgevoerd in 2024.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in 7 thema's:

1. Actieve openbaarmakingsplicht voor elf verplichte document categorieën (bijvoorbeeld vergaderstukken algemeen bestuur en Woo verzoeken);
2. Inspanningsverplichting tot openbaarmaking van andere documenten;
3. Passieve openbaarmaking (op verzoek);
4. Informatiehuishouding;
5. Aanstelling en in dienst hebben van een Woo contactpersoon;
6. Andere activiteiten om de Woo te implementeren;
7. Besteding incidentele subsidie.

WBL werkt op genoemde onderwerpen intensief samen met Waterschap Limburg en heeft voor de implementatie van de Woo een project opgestart.

Begin 2023 wordt de nulmeting afgerond en vervolgens zal het software programma PPlatform Open OverheidsInformatie (PLOOI), welke door rijksoverheid ter beschikking is gesteld, geïmplementeerd worden. Echter het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) heeft eind 2022 geconcludeerd dat met PLOOI een richting is gekozen waardoor een bruikbaar centraal platform voor de Woo naar verwachting niet op korte termijn gerealiseerd zal worden. Het AcICT adviseert daarom de doorontwikkeling in de huidige richting stop te zetten en te kiezen voor een andere oplossingsrichting. Dit advies wordt opgevolgd en in afwachting van alternatieve oplossing zal op een andere manier gepubliceerd worden.

Verder heeft WBL een strategisch informatie overleg (SIO) ingericht en is een Woo contactpersoon aangewezen. Uiteindelijk is het de verwachting dat de Woo voor eind 2025 gerealiseerd is. Belangrijk hierbij is om met betrekking tot dit onderwerp voldoende bewustwording te creëren binnen WBL en WL.

3.13 Risico's

Het volledige MJR-proces neemt de nodige tijd in beslag ingegeven door wettelijk verankerde tijdslijnen. Dit proces impliceert dat de opstelling van de MJR en begroting ruimschoots voor aanvang van de betreffende begrotingsperiode plaatsvindt, met meer onzekerheden tot gevolg.

Energie

De meest impactvolle maar ook onzekere mutatie betreft de energiekosten (onderdeel van het AB besluit 01-03-2023 Mutaties Ontwerp MJR als gevolg van het sluiten van de slibdroger en overige externe factoren). WBL is een relatieve grootverbruiker qua energie.

Als gevolg van de geopolitieke ontwikkelingen in Oekraïne zijn de energietarieven fors gestegen. Niet alleen WBL maar ook andere collega Waterschappen binnen het energie inkoopcollectief zijn geconfronteerd met stijgende energietarieven.

Als gevolg van de unieke situatie op de energiemarkt is het momenteel niet mogelijk om energietarieven vast te klikken. Een systematiek die het afgelopen decennium wel mogelijk was en veelvuldig is toegepast. Dit gaf enige zekerheid over toekomstige energiekosten. Deze kosten werden dan meegenomen in de MJR. Het Bestuur is geïnformeerd over de gewijzigde omstandigheden en het niet kunnen inkopen en vastklikken van energietarieven. In het voornoemde AB besluit is rekening gehouden met een verhoging van de energiekosten in 2024 van € 9,5 miljoen. Pas in de loop van 2023 zal duidelijk worden hoeveel deze stijging daadwerkelijk zal worden. De onzekerheid op de huidige energiemarkt is groot.

Grondstoffen en schaarste

De coronacrisis en daaropvolgend de oorlog tussen Oekraïne en Rusland hebben wereldwijd gezorgd voor gestegen prijzen en lagere beschikbaarheid van materialen en grondstoffen. Denk daarbij o.a. aan gestegen energieprijzen, chemicaliën, transportkosten, onderhoudsmaterialen, etc. Ook WBL ontkomt niet aan de gevolgen daarvan. De beperkende maatregelen ten behoeve van corona zijn opgeheven, maar de grondstofftarieven laten nog geen daling of bepaalde mate van stabiliteit zien. Sterker nog, als gevolg van de oorlog in Oekraïne, stijgen de tarieven nog verder. Deze externe ontwikkelingen leiden tot aanzienlijke kostenstijgingen die intern niet volledig opgevangen kunnen worden. De veranderende geopolitieke verhoudingen als gevolg van de oorlog in Oekraïne en welke mogelijke financiële en niet financiële gevolgen dit heeft voor WBL zijn op dit moment moeilijk te voorspellen. Wel kan gesteld worden dat, in lijn met de vorige MJR, het exploreren van oude contracten en afsluiten van nieuwe contracten leidt tot aanzienlijke kostenstijgingen.

Arbeidsmarkt

Het voldoen aan vigerende wet- en regelgeving, bestuurlijke ambities en omgaan met een voortdurend veranderende externe omgeving vraagt veel van de medewerkers.

WBL moet blijven investeren in het kennis- en competentieniveau van haar medewerkers, maar ook onverminderd aandacht blijven hebben voor welzijn en vitaliteit. De afgelopen jaren hebben laten zien hoe belangrijk het is om als organisatie wendbaar te zijn en voldoende aanpassingsvermogen te hebben.

WBL beschikt echter niet over de capaciteit om de noodzakelijke investeringsprojecten te realiseren. Voor het voorbereiden en realiseren van de investeringen is naast financiële middelen ook interne- en externe personele capaciteit nodig. Aanvullend op deze MJR is een voorstel uitgewerkt over welke capaciteit de organisatie moet beschikken om de noodzakelijke investeringsprojecten te kunnen realiseren. De krapte op de arbeidsmarkt bemoeilijkt echter het vinden van geschikt personeel. Vacatures staan ook langer open, waardoor meer druk op de reguliere bedrijfsvoering komt te staan. Daar waar niet anders kan in het belang van de continuïteit worden vacatures ingevuld middels externe inhuur, hetgeen per saldo kostenverhogend is.

Reserve

Bestuurlijk is afgesproken dat WBL geen algemene of bedrijfsreserve aanhoudt. Uitgezonderd is de risicoreserve en de reserve voor innovatie/duurzaamheid. Positieve jaarrekeningresultaten worden afgestort naar WL en negatieve jaarrekeningresultaten worden aangezuiverd door WL.

In de exploitatie is alleen de post onvoorzien directeur, zijnde 0,4% van de begrote lasten, niet geoormerkt met enig doel en bedoeld om kleine onvoorziene zaken financieel te kunnen opvangen in een lopend boekjaar. WBL beschikt uitgezonderd de risicoreserve en de post onvoorzien dus niet over financiële buffers om onverwachte tegenvallers in een lopend boekjaar te kunnen opvangen. In het Cebeon rapport is voorgesteld om de post onvoorzien te verruimen om meer onverwachte financiële tegenvallers zelf op te kunnen vangen. Met een verruiming is in deze MJR geen rekening gehouden. De risicoreserve kan bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat met instemming van het Algemeen Bestuur worden aangewend ter dekking van financiële gevolgen als gevolg van risicogebeurtenissen die onderdeel uitmaken van de risicomatrix.

Het Algemeen Bestuur heeft op 21-12-2022 besloten, gebaseerd op een geactualiseerde risicomatrix, de maximaal toegestane omvang van de risicoreserve te verhogen van € 3,3 miljoen naar € 4,7 miljoen. De hoogte van de risico-reserve bij aanvang boekjaar 2022 bedroeg € 1,2 miljoen. Als gevolg van het besluit AB resultaatbestemming op 18 mei 2022 is € 1,2 miljoen van het exploitatietekort 2021 in mindering gebracht op de risico-reserve waardoor deze ultimo 2022 € 0 bedraagt.

WBL beschikt dus niet meer over een risicoreserve. Dit terwijl de landelijke inflatie en onzekerheden over leveranties en of vertragingen in de leveranties van producten, grond- en hulpstoffen steeds verder toe neemt. De effecten op de bedrijfsvoering zijn vooraf niet in te schatten. Inzet op voorkomen en/of beperken van risico's in bedrijfsvoering heeft verscherpte aandacht. De omvang van de financiële consequenties voor 2024 naar specifieke begrotingsposten is niet in te schatten. Hiermee worstelen alle zuiveringsbedrijven. Zondermeer zal sprake zijn van een forse toename van de netto kosten.

4 DE BEGROTING NAAR PROGRAMMA'S

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de gerealiseerde netto-kosten van de programma's die zijn opgenomen in de programmaverantwoording.

WBL kent één programma Zuiveren en één kostendrager zuiveringsbeheer.

Voor de gehele planperiode wordt uitgegaan van een geprognosticeerd resultaat van € 0.

bedragen x € 1.000	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Kosten	115.628	117.455	118.826	118.882	121.795	125.485	129.125	132.149	134.555	137.763
Eigen baten	5.497	5.704	5.874	6.070	6.185	6.359	6.481	6.605	6.731	6.860
Netto kosten	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125	122.644	125.544	127.824	130.904
Bijdrage Waterschap	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125	122.644	125.544	127.824	130.904
Resultaat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

5 DE BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTDRAGERS

5.1 Kosten van Bedrijfsondersteuning naar BBP-opzet

De sector Bedrijfsondersteuning verleent ondersteunende werkzaamheden ten behoeve van de primaire procesonderdelen van de uitvoerende sectoren. De hieraan verbonden kosten worden via de ondersteunende beheerproducten doorbelast aan de afnemende sectoren en vervolgens toegerekend aan de beleidsproducten volgens de BBP-opzet (Beleids- en Beheerproces) bij waterschappen.

5.2 De Begroting 2024 naar kostendragers

Begroting 2024 (Bedragen x 1.000 euro)		Bruto kosten	Baten WBL	Netto kosten	Aandeel Zuiverings-beheer	Aandeel Water-systeem
1	Planvorming	875	0	875	875	
11	Eigen plannen	875	0	875	875	
2	Bouw en exploitatie Zuiveringstechnische werken	108.693	1.792	106.901	106.901	
21	Getransporteerd afvalwater	18.405	1.549	16.856	16.856	
22	Gezuiverd afvalwater	63.761	243	63.517	63.517	
23	Verwerkt slib	26.527	0	26.527	26.527	
4	Beheersing van lozingen	498	318	180	180	
41	WVO-vergunningen en meldingen	0	0	0	0	
43	Rioleringsplannen en subsidies lozingen	498	318	180	180	
6	Bestuur en externe communicatie	1.718	10	1.708	1.708	
61	Bestuur	887	10	877	877	
62	Externe communicatie	831	0	831	831	
81	Dekkingsmiddelen	467	0	467	467	
8101	Onvoorzien	467	0	467	467	
	Doorbaten gecompenseerde kosten van ondersteuning beheerproducten	1.020	1.020	0	0	
				0		
	Geactiveerde lasten	2.357	2.357	0	0	
01	Geactiveerde lasten bouw projecten	2.357	2.357	0	0	
	Totaal	115.628	5.497	110.131	110.131	
	Bijdrage Waterschap			110.131		
	Exploitatie-saldo 2024			0		

Naast de uitsplitsing van de begroting naar het aandeel dat betrekking heeft op de Zuiveringsheffing is een vergelijking van de netto-kosten relevant. In meerjarenperspectief ziet de BBP-opstelling er als volgt uit:

NETTO - KOSTEN Exploitatie-uitgaven		Realisatie 2022	MJR 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027	MJR 2028	MJR 2029
(Bedragen x 1.000 euro)									
1	Planvorming	692	798	875	893	919	943	968	996
11	Eigen plannen	692	798	875	893	919	943	968	996
2	Bouw en Zuiveringstechnische werken	88.196	91.779	108.693	110.290	111.434	111.256	113.990	117.430
21	Getransporteerd afvalwater	17.165	17.398	18.405	19.005	19.496	19.849	20.288	20.873
22	Gezuiverd afvalwater	49.658	52.380	63.761	65.048	65.196	67.271	69.705	72.627
23	Verwerkt slib	21.373	22.001	26.527	26.237	26.742	24.137	23.997	23.930
4	Beheersing van lozingen	504	433	498	512	532	546	566	590
43	Rioleringsplannen en subsidies lozingen	504	433	433	512	532	546	566	590
6	Bestuur en externe communicatie	1.343	1.332	1.718	1.758	1.804	1.845	1.892	1.944
61	Bestuur	489	617	887	909	931	953	976	1.000
62	Externe communicatie	854	715	831	849	873	892	916	944
81	Dekkingsmiddelen	0	392	467	480	488	491	507	524
8101	Onvoorzien	0	392	467	480	488	491	507	524
0	Geactiveerde lasten	1.802	2.223	2.357	2.475	2.583	2.716	2.768	2.877
01	Geactiveerde lasten bouwprojecten	1.802	2.223	2.357	2.475	2.583	2.716	2.768	2.877
Door baten gecompenseerde kosten van ondersteunende beheerproducten (reeds toegerekend)		2.980	985	1.020	1.047	1.066	1.085	1.104	1.124
TOTAAL Lasten		95.517	97.942	115.628	117.455	118.826	118.882	121.795	125.485
Eigen baten		5.902	5.945	5.497	5.704	5.874	6.070	6.185	6.359
Bijdrage van de Waterschap		79.984	91.997	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125
Totaal Baten		85.886	97.942	115.628	117.455	118.826	118.882	121.795	125.485
Exploitatie-resultaat		-9.631	0	0	0	0	0	0	0

6 DE BEGROTING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

6.1 Begroting 2024 en MJR

WBL - TOTAAL (alle bedragen inclusief inflatie)									
Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroot 2023 Primitief	mutatie	Begroot 2024	Meerjarenraming				
					2025	2026	2027	2028	2029
LASTEN									
Externe rentelasten	3.446	3.375	460	3.835	3.915	4.031	4.715	5.402	6.050
Interne rentelasten	4	10		10	10	10	10	10	10
Afschrijving	26.480	27.316	-1.581	25.735	26.370	25.735	26.431	27.039	28.208
Totaal kapitaallasten	29.931	30.701	-1.121	29.580	30.296	29.776	31.155	32.451	34.268
Salarissen	15.018	15.960	2.109	18.069	18.612	19.163	19.732	20.318	20.921
Sociale lasten	4.229	4.472	645	5.116	5.270	5.428	5.591	5.758	5.931
Overige personeelslasten	951	1.111	291	1.402	1.401	1.473	1.458	1.532	1.517
Personeel van derden	2.690	1.262	-319	943	971	913	931	950	965
Voormalig personeel en bestuur	156	246	218	464	478	488	497	507	517
Pers.kosten toe-/doorberekend		0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal personeelslasten	23.044	23.051	2.944	25.995	26.732	27.465	28.209	29.066	29.851
Duurzame gebruiksgoederen	1.275	701	-63	639	658	783	806	698	831
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.398	4.231	1.942	6.174	6.360	6.487	6.618	6.751	6.876
Energie	8.735	12.439	4.510	16.948	17.457	17.806	18.163	18.526	18.896
Huren en rechten	393	128	178	306	306	312	319	325	324
Verzekeringen	237	228	29	257	265	270	275	281	286
Belastingen	1.014	1.140	72	1.212	1.249	1.273	1.299	1.325	1.351
Onderhoud door derden	11.836	11.528	221	11.749	11.032	11.074	11.187	11.300	11.493
Overige diensten door derden	14.530	13.329	8.895	22.224	22.542	23.010	20.277	20.480	20.697
Materiaal/km toe-/doorberekend								0	
Totaal goederen en diensten van derden	42.420	43.724	15.785	59.509	59.867	61.016	58.944	59.686	60.755
Bijdrage aan bedrijven	34								
Bijdragen aan overheden	51	75	3	78	80	82	83	85	87
Bijdragen aan overigen	36								
Totaal bijdragen aan derden	121	75	3	78	80	82	83	85	87
Toevoegingen aan voorzieningen									
Onvoorzien		392	76	467	480	488	491	507	524
Totaal toevoegingen aan voorzieningen		392	76	467	480	488	491	507	524
TOTAAL LASTEN	95.517	97.942	17.686	115.628	117.455	118.826	118.882	121.795	125.485
BATEN									
Financiële baten	49	10		10	10	10	10	10	10
Personeelsbaten	152								
Goederen en diensten aan derden	4.397	3.084	45	3.130	3.219	3.280	3.343	3.407	3.472
Bijdrage van derden	-159	628	-628						
Interne verrekeningen									
Geactiveerde personele lasten	1.936	2.093	134	2.227	2.345	2.453	2.586	2.638	2.747
Geactiveerde lasten: bouwrente	147	130		130	130	130	130	130	130
Onttrekking aan voorziening									
Resultaat deelnemingen	-620								
TOTAAL BATEN	5.902	5.945	-448	5.497	5.704	5.874	6.070	6.185	6.359
NETTO KOSTEN	89.615	91.997	18.134	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125
netto Kapitaallasten	29.735	30.561	-1.121	29.440	30.156	29.636	31.015	32.311	34.128
netto kosten Bedrijfvoering	59.880	61.436	19.255	80.691	81.595	83.316	81.797	83.299	84.997
Bijdrage WATERSCHAP	79.984	91.997	18.134	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125
EXPLOITATIE-SALDO	-9.631								
PERSONEEL									
Aantal formatieplaatsen (fte's)	227,0	229,0	4,0	233,0	233,0	233,0	233,0	233,0	233,0

6.2 Baten naar soort Begroting 2024 en MJR

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroot 2023 Primitief	mutatie	Begroot 2024	Meerjarenraming				
					2025	2026	2027	2028	2029
81 Financiële baten	49	10	0	10	10	10	10	10	10
8101 Externe rentebaten	45	0	0	0	0	0	0	0	0
8102 Interne rentebaten	4	10	0	10	10	10	10	10	10
8103 Dividenden en bonusuitkeringen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
82 Personeelsbaten	152	0	0	0	0	0	0	0	0
8201 Baten ivm salarissen en sociale lasten	32	0	0	0	0	0	0	0	0
8202 Uitlening van personeel	118	0	0	0	0	0	0	0	0
8203 Uitlening van personeel aan Verdygo BV	2	0	0	0	0	0	0	0	0
83 Goederen en diensten aan derden	4.397	3.084	46	3.130	3.219	3.280	3.343	3.407	3.472
8301 Verkoop van grond	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8302 Verkoop van duurzame goederen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8303 Verkoop van overige goederen	42	45	-42	3	3	3	3	3	3
8304 Opbrengst uit grond en water	19	27	-27	0	0	0	0	0	0
8305 Huuropbrengst uit overige eigendommen	934	958	38	996	1.026	1.047	1.068	1.089	1.111
8306 Diensten voor derden	3.402	2.054	76	2.130	2.190	2.231	2.273	2.315	2.358
84 Bijdragen van derden	-159	628	-628	0	0	0	0	0	0
8401 Bijdragen van overheden	-175	628	-628	0	0	0	0	0	0
8402 Bijdragen van overigen	16	0	0	0	0	0	0	0	0
86 Interne verrekeningen	2.082	2.223	134	2.357	2.475	2.583	2.716	2.768	2.877
8601 Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8602 Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8603 Geactiveerde lasten	2.082	2.223	134	2.357	2.475	2.583	2.716	2.768	2.877
87 Deelnemingen	-620	0	0	0	0	0	0	0	0
8701 Resultaat deelnemingen	-620	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal opbrengsten WBL	5.902	5.945	-448	5.497	5.704	5.874	6.070	6.185	6.359
Bijdrage Waterschap	76.531	91.997	18.134	110.131	111.751	112.952	112.813	115.610	119.125
Totaal Middelen	82.433	97.942	17.686	115.628	117.455	118.826	118.882	121.795	125.485

6.3 Begroting 2024: De bijdrage van het Waterschap Limburg

De aan het Waterschapsbedrijf Limburg opgedragen taken worden gefinancierd door de deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling (Waterschap Limburg). Vertrekpunt hiervoor vormt de vastgestelde begroting voor het WBL (kostendrager zuiveringsbeheer); zie hiervoor hoofdstuk 5.

Van de aldus bepaalde bijdrage wordt door het waterschap per maand een betaling verricht aan het WBL, ter grootte van de jaarbijdrage gedeeld door 12.

7 BIJLAGEN

BIJLAGE 1: Meerjaren Investeringsplan volgens BBP

BIJLAGE 2: Rekenuitgangspunten en waarderingsgrondslagen

BIJLAGE 3: Risicomatrix

BIJLAGE 4: Staat van vaste activa

BIJLAGE 5: Staat van eigen kapitaal, reserve en voorzieningen

BIJLAGE 6: Staat van geldleningen

7.1 Bijlage 1: Meerjaren Investeringsplan volgens BBP

BBP-opzet = weergave naar systematiek Beleids- en Beheerproces bij waterschappen.

Het investeringsniveau voor 2024 is vastgesteld op € 42 mln. en vanaf 2025 op € 30 mln.

NETTO - UITGAVEN Investeringsen (bedragen x 1.000 euro)	MIP 2022	MIP 2023	MIP 2024	MIP 2025	MIP 2026	MIP 2027	MIP 2028	MIP 2029	MIP 2030	MIP 2031	MIP 2032	MIP 2033	TOTAAL 2023 t/m 2033
Zuiveringstechnische werken	26.363	35.317	41.328	29.697	27.900	27.900	27.900	27.900	27.900	27.900	27.900	27.900	329.542
Getransporteerd afvalwater	17.291	7.973	13.680	10.012	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500	115.665
Gezuiverd afvalwater	4.828	23.811	27.238	19.575	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	190.623
Verwerkt slib	4.245	3.534	411	110	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	23.255
Ondersteunend	2.146	4.683	672	303	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100	22.458
Automatisering	1.922	2.833	607	238	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	15.677
Huisvesting + interne faciliteiten	133	300	65	65	600	600	600	600	600	600	600	600	5.230
Dienstvoertuigen	91	1.551	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.551
Totaal netto uitgaven	28.509	40.000	42.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	352.000
												Gemiddelde 2023-2033	32.000

7.2 Bijlage 2: Rekenuitgangspunten en waarderingsgrondslagen

De algemene ontwikkelingen en uitgangspunten zijn in onderling overleg met Waterschap Limburg bepaald en kunnen worden gesplitst in intern en extern bepaalde factoren.

1. De algemene reserve

WBL heeft geen algemene reserve.

De waarde van de risicoreserve (weerstandvermogen) bedraagt per ultimo 2022 € 0.

Voor het jaar 2023 wordt uitgegaan van een geprognosticeerd resultaat van € 0.

Dat geldt eveneens voor de volgende jaren in de planperiode.

2. De afschrijvingsmethodiek

Voor nieuwe investeringen worden de navolgende afschrijvingstermijnen gehanteerd.

Omschrijving	Afschrijvingstermijn
Civiel-bouwkundige werken	30 jaar
Electro-mechanische werken	15 jaar
Waterstaatkundige werken	30 jaar
Gebouwen (bedrijfsgebouwen en woonruimten)	30 jaar
Automatisering	5 jaar
Inventaris	10 jaar
Immateriële activa	≤ 5 jaar
Tractiemiddelen	< 10 jaar

Op grond, waarop installaties of gebouwen zijn gesitueerd, wordt niet afgeschreven.

3. Inflatie

De inflatie is sinds de zomer van 2021 ongekend snel gestegen en bevindt zich momenteel boven de gestelde doelstelling voor prijsstabiliteit (2,0%). Centrale banken grijpen in met stevige renteverhogingen, waardoor financiële condities in korte tijd zijn verkrapt. Centrale banken zullen de rente moeten blijven verhogen zolang de inflatie boven de doelstelling voor prijsstabiliteit ligt. De onzekerheid is op dit moment groot, mede doordat het verdere verloop van de oorlog in Oekraïne en de economische impact daarvan onduidelijk zijn.

Als gevolg van genoemde onzekerheden wordt in deze Meerjarenraming betreffende 2024 rekening gehouden met een generieke inflatie van 4%, voor 2025 3% en voor 2026 en verder daalt deze naar 2%. Op diverse begrotingsposten waar sprake is van veel hogere indexering dan de generiek toegepaste 4,0% zijn separate begrotingswijzigingen opgenomen in de voorliggende MJR.

4. Salariskosten

Eind 2022 is een nieuwe CAO voor waterschap medewerkers tot stand gekomen met een looptijd van 1-1-2023 tot en met 31-12-2023. De CAO ingaande 2024 is nog niet vastgesteld. Voor de nieuwe meerjarenraming wordt vastgehouden aan de bestendige gedragslijn. Naast de reguliere verhogingen (o.a. vanwege doorgroei in functieschalen), wordt in 2024 rekening gehouden met een indexering van de bruto loonkosten van 4,0%. Voor de navolgende jaren wordt uitgegaan van een jaarlijkse stijging van 3,0%. Dit 'opslagpercentage' is niet alleen bedoeld voor de bekostiging van bruto loonstijgingen, maar ook voor secundaire arbeidsvoorwaarden (bijvoorbeeld groei Individueel Keuze Budget) die op basis van de CAO worden afgesproken en reguliere doorgroei op basis van beoordeling. Hiermee wordt de bestaande lijn gecontinueerd.

5. Rekenrente

Rente langlopende leningen

Voor 2023 wordt 1,50% als uitgangspunt genomen voor nieuwe langlopende leningen. Om het meerjarig renterisico te beperken, wordt voor 2024 en verder uitgegaan van 4,00%. Deze percentages zijn hoger dan de vorige meerjarenraming.

Rente kortlopende leningen

Voor 2023 gaan wij nog uit van een rentepercentage voor kortlopende geldleningen (< 1 jaar) van 0,1%. Vervolgens is het verwachting dat dit percentage in 2024 en verder zal stijgen naar 3%. Ook deze percentages zijn hoger dan voorzien in de vorige meerjarenraming.

6. Onvoorzien

In de uitgangspunten met betrekking tot de begroting is opgenomen dat de hoogte van het budget voor onvoorzien 0,4% bedraagt van het begrotingstotaal.

7. Het Meerjaren investeringsplan

Voor de periode 2023-2033 is in totaal een bedrag van € 352 miljoen aan effectieve investeringen meegenomen. Dit is gemiddeld € 32 miljoen per jaar (zie ook § 2.1.2).

8. Samenvattend

Ten aanzien van de rekenkundige uitgangspunten worden de volgende aannames gehanteerd (deze zijn ambtelijk afgestemd met Waterschap Limburg).

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Inflatie	2,0%	4,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Salarissen + sociale lasten	3,0%	4,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Rente lang	1,5%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
Rente kort	0,1%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%

Waarderingsgrondslagen

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn overeenkomstig de nieuwe Waterschapswet en de bepalingen van het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW).

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen bepaald op basis van de verwachte economische levensduur. De afschrijvingstermijn van de immateriële vaste activa bedragen maximaal 10 jaar. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met afschrijvingen en investeringssubsidies (indien van toepassing). De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur (netto-methode).

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa wordt gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs c.q. duurzame lagere marktwaarde. Indien de waardering negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd.

Immateriële en materiële vaste activa in uitvoering

Vaste activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Vlottende activa: voorraden

Vorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs c.q. nieuw- of marktwaarde verminderd met een afwaardering op basis van ouderdom en toestand code (gebruikt of nieuw). 0 t/m 3 jaar / 100% (nieuw) en 80% (gebruikt), 4 t/m 6 jaar / 80% (nieuw) en 65% (gebruikt) en ouder dan 7 jaar / 60% (nieuw) en 50% (gebruikt).

Vlottende activa: vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid. Deze voorziening wordt statisch bepaald. De vorderingen zijn direct opeisbaar tenzij dit specifiek vermeld wordt.

Vlottende activa: liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Eigen vermogen: algemene reserve

De algemene reserve en de risico-reserve worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Gelet op de bepalingen van de BBVW dat aan een reserve alleen rente kan worden toegevoegd als onderdeel van de resultaatbestemming, wordt binnen de exploitatie geen rente toegevoegd aan de algemene reserves. De bestemming van het resultaat is afhankelijk van besluitvorming door het Algemeen Bestuur. Dit kan leiden tot aanvulling van een eigen reserve of terugstorten aan het Waterschap Limburg. Een negatief resultaat wordt aangezuiverd door het Waterschap Limburg.

Eigen vermogen: reserve innovatie en duurzaamheid

Afhankelijk van het jaarrekeningresultaat kan het Algemeen Bestuur besluiten tot dotatie aan deze reserve tot maximaal € 0,15 miljoen per jaar, tot een maximale omvang van € 0,45 miljoen.

Vreemd vermogen: voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd ten behoeve van concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten. Daarnaast worden voorzieningen gevormd voor kosten welke in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van de lasten over een aantal begrotingsjaren. Voorzieningen worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Vreemd vermogen: lang- / kortlopende schulden

Lang- en kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De langlopende schulden betreffen leningen met een oorspronkelijke looptijd langer dan 1 jaar.

Overige activa en passiva

Voor zover in het bovenstaande niet anders is aangegeven worden activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde.

Wijze van resultaat bepaling

Het resultaat wordt bepaald door het verschil tussen de opbrengsten uit dienstverlening als gemeenschappelijke regeling aan Waterschap Limburg plus de overige baten, verminderd met de lasten over het boekjaar.

Methode en termijnen van afschrijvingen

De afschrijvingen over de (im)materiële vaste activa worden gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met investeringssubsidies (indien van toepassing). Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur.

Het WBL hanteert het volgende afschrijvingsstelsel:

- gronden: geen;
- bouwkundige investeringen installaties en transportleidingen: 30 jaar lineair;
- elektro en mechanisch voorzieningen: 15 jaar lineair;
- gebouwen: 30 jaar lineair;
- immateriële activa: < 10 jaar lineair;
- inventaris: 10 jaar lineair;
- hardware/automatisering: 5 jaar lineair;
- procesbesturing zuiveringsinstallaties: 10 jaar lineair;
- procesbesturing gemalen: 5 jaar lineair.

De start van afschrijven/activeren per project is niet meer afhankelijk van formeel oplevermoment, maar de afschrijvingen worden gebaseerd op 50% van de investering in enig boekjaar. Dit is in lijn met werkwijze van Waterschap Limburg.

7.3 Bijlage 3: Risicomatrix (vastgesteld door AB 21-12-2022)

Nr.	Risico gebeurtenis	Gevolgen	Risico score (bruto)	Soort Risico	Soort maatregel	Maatregelen	Risico score (rest)	Bruto bedrag (€)	Netto bedrag (€)
1	Niet tijdig anticiperen op vereiste kennis/vaardigheden m.b.t. nieuwe technologische ontwikkelingen of innovatieve ontwikkelingen.	<ul style="list-style-type: none"> • Onveilige situaties op RWZI's (bijvoorbeeld ATEX of NEN). • Mismatch beschikbare kwaliteit en organisatiebehoefte. • Innovatieve ontwikkeling in de organisatie loopt niet in de pas met de kennisontwikkeling in de organisatie. • Het leertempo is kleiner dan het verandertempo met als gevolg dat parate kennis en kunde van nieuwe technologieën/innovaties onvoldoende is na overdracht aan de lijn. • Gedwongen uitstroom van medewerkers. 	3C	Strategisch Compliance Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie opleidingsbeleidsplan en strategisch opleidingsprogramma. Doel is dat het leertempo groter is dan het verandertempo. • Jaarlijks opleidingsactiviteitenplan koppelen aan het jaarlijks benodigde opleidingsbudget. • Koppeling aan strategische personeelplanning. • Inzet persoonsgebonden basis budget 	3A	712.500	95.000
2	Datalek en/of hacking: Verlies van gegevens a.g.v. diefstal of verlies van laptop, telefoon, etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Imago-/reputatieschade. • Schending privacy medewerkers. • Verlies van informatie • Financiële boete. • Financiële gevolgen van hacking 	3D	Compliance Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Contractafspraken met leverancier m.b.t. beveiligde digitale verbindingen. • Geautoriseerde beveiligde verbinding (bijv. MDM en token) is verplicht. • Geïmplementeerde procedure melding datalekken ter voorkoming van boetes. • Invulling geven aan het informatie veiligheidsbeleid conform BIO (BaseLine Informatie Veiligheid Overheid) 	3A	2.375.000	95.000
3	Ontbreken risicodekking in geval van brand c.q. calamiteit op een RWZI	<ul style="list-style-type: none"> • Milieuschade • Imagoschade • Hogere kosten 	2D	Compliance Operationeel	preventief	Huidige situatie: keuze gemaakt om dit risico niet te verzekeren of een voorziening op de balans op te nemen.	2D	250.000	250.000
4	Abranden kantoorgebouw (geen dekking van herhuusvesting en andere kosten gedurende periode van herbouw kantoor)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen werkruimte/systemen beschikbaar om werk uit te voeren. • Hogere kosten o.a. ivm mogelijke huurkosten ander gebouw en huurdering bestaande huurders. • Immateriële schade. • Datacenter ICT niet beschikbaar (zowel PA als KA) 	2D	Compliance Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Brandpreventieve maatregelen • Beschikbaarheid over brand- en inboedelverzekering • Jaarlijkse ontruimingsoefening • Inrichting BHV organisatie. • Thuiswerkfaciliteiten • Uitwijkvoorziening • Implementatie Cloudtechnologie (migratietrajecten zijn in uitvoering) 	2C	250.000	75.000
5	Gezondheidsrisico en/of plotselinge uitval personeel.	Beperking duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Imagoschade m.b.t. streven om te komen tot Beste werkomgeving (onderdeel van de Visie) Verstoring bedrijfsvoering	3A	Strategisch Compliance Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Periodieke uitvoering PMO Beleids-R&E en toetsing VGIW-cie aan Arbeidwetgeving. • Uitvoering Inentingsprogramma. • Toepassen gezondheidsprofielen en vitaliteitsprogramma. • Toepassing concept "Arts in Eigen Huis". • Inzet flexibele schil, raamovereenkomst(en). • Duurzame inzetbaarheid. 	2A	95.000	10.000
6	Het optreden van een epidemie/pandemie (bijvoorbeeld wereldwijde verspreiding van een besmettelijke ziekte, bijvoorbeeld Corona)	<ul style="list-style-type: none"> • Uitval van medewerkers. • Verstoring bedrijfsvoering (bijv. niet kunnen afzetten van slib, leveranciers kunnen cruciale onderdelen of chemicaliën niet leveren, etc.) 	2D	Strategisch Compliance Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichten van de crisisorganisatie (actiecentrum en crisisteam Directie). • Documenten en instrumenten opgesteld naar aanleiding COVID-19 (corona) waaronder een Dashboard waaruit blijkt wie waar inzetbaar is, welke 1^e en 2^e lijns opvang wij hebben, welke risico's er zijn met betrekking tot slib, chemicaliën en transport en wat de status is. • Thuiswerken, besturing op afstand, extra voorraden PBMs 	2D	250.000	250.000
7	Plotselinge uitval van deel van rwtz (bijvoorbeeld energie) en/of grote storingen (bijvoorbeeld mechanisch, elektrisch, proces-technische kennis v/h zuiveringsproces)	Hogere kosten. Hogere kans op het niet voldoen aan wet- en regelgeving (milieuvergunningen). Bijvoorbeeld leidend tot overstort of spuien biogas	3B	Operationeel	preventief repressief	<ul style="list-style-type: none"> • Assetmanagement (o.a. preventief onderzoek) • LAC dienst (o.a. voorkomen verdere escalatie) • Waar mogelijk inzet eigen buffermogelijkheden. 	3B	332.500	332.500
8	Plotselinge uitval transportstelsel (gemaal en/of achterliggende (pers)leiding) (bijvoorbeeld energie) en/of grote storingen (bijvoorbeeld mechanisch, elektrisch).	Hogere kosten. Hogere kans op het niet voldoen aan wet- en regelgeving (milieuvergunningen).	3C	Operationeel	preventief repressief	<ul style="list-style-type: none"> • Assetmanagement (o.a. preventief onderzoek) • LAC dienst (o.a. voorkomen verdere escalatie) • Waar mogelijk inzet eigen buffermogelijkheden. 	3B	712.500	332.500
9	Medewerker (ook inhuur) is betrokken bij een ongeval tijdens werktijden. Als voorbeeld: a) medewerker heeft een verkeersongeval tijdens het vervoer naar een project/werklocatie b) medewerker krijgt een ongeval op een bouw/werklocatie (eigen werklocatie of klantlocatie, ook in buitenland)	Medewerker en/of verzekeringsmaatschappij van de medewerker legt schadeclaim neer/ imago schade	2C	Compliance Operationeel	preventief repressief	<ul style="list-style-type: none"> • KAM procedures, inspecties en toetsing volgens wet en regelgeving • Goed werkgeverschapsverzekering, autoverzekering, bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering en ongevallenverzekering. • Inzet juridische kennis. • SLA Verdygo BV. 	2A	75.000	10.000
10	Medewerker fraudeert waaronder fraude, samenspanning gericht op financieel gewin.	Financiële schadepost / imago schade	2D	Compliance	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Mandaatbesluiten • Handboek Integriteit • Integriteitcontrole (assessment) • Sociale controle • Inzet juridische kennis • Fraude risico analyse • Het financieringsstatuut met daarop gebaseerde AO-IC maatregelen (toepassen van functiescheiding + het vier ogen principe) • Fraude verzekering 	1C	250.000	7.500

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Risico score (bruto)	Soort Risico	Soort maatregel	Maatregelen	Risico score (rest)	Bruto bedrag (€)	Netto bedrag (€)
11	Ontstaan van ongedekte schades (bij derden) t.g.v. de uitvoering van een project	Schadeclaims van derden/ imago schade/ontstaan van calamiteiten	2D	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Technische voorschriften/normen/bestekseisen, • Vergunningen, • Eisen aan kwalificatie aannemers tijdens aanbesteding, • Risicospreiding/verlegging naar aannemers, CAR en/of WA verzekering incl. primary clause. • Contractmanagement 	2B	250.000	35.000
12	Ontstaan van ongedekte schades t.g.v. de uitvoering van een project aan het werk zelf	Onvoorzene financiële kosten/ imagoschade	2D	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • CAR en WA verzekering. • Bouwrechtelijke verhoudingen in overeenkomsten met aannemers. 	2C	250.000	75.000
13	(Herstelbare) ontwerpfout, functionaliteit kan worden gehaald door aanpassing van het ontwerp (bijv. aanvullende maatregelen treffen/aanpassingen)	Hogere investeringskosten	2C	Operationeel	repressief	<ul style="list-style-type: none"> • WA verzekering • Contracten met adviseurs en aannemers waarin aansprakelijkheid beter is geregeld en WBL meer juridisch comfort (juridisch in control) biedt. • Carverzekering dekt ontwerp op moment dat er fysieke schade is. • Assetbase op orde brengen 	2C	75.000	75.000
14	Verstrekking van onjuiste informatie van/aan derden in het kader van de WIBON (Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken)	Ontstaan van herstelkosten/imago schade	2B	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Continu zorg voor de revisie van de leidingen. • Verplichting: graven van proefsleuven, fouten in het systeem worden hierdoor ondervangen. 	2A	35.000	10.000
15	Failissement van aannemer tijdens de uitvoering of het failissement/opheffen van aannemer/leverancier na oplevering of gereedkomen werk	Onvoorzene financiële kosten	2D	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Aanbestedingseisen • Bankgarantie • Betalingsregeling • Betalen als er iets geleverd is. • Zekerheden (pandrecht, cessie, eigendomsvoorbehoud, borgstellingen privé of holding etc.). 	2C	250.000	75.000
16	Aanpassing infrastructurele werken (niet dijken) door andere overheden die onvoorzien waren	Onvoorzene financiële kosten	2C	Strategisch	repressief	Actualiteit volgen en contacten met andere overheden benutten	2C	75.000	75.000
17	Hoogwater Maas/beken	Onvoorzene financiële kosten	2D	Strategisch	preventief	Voorzieningen tegen hoogwater	2C	250.000	75.000
18	Juridisch beheer eigendommen onvoldoende	Onvoorzene financiële kosten/Imagoschade	2B	Strategisch	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Juridisch beheer eigendommen goed beheren • Inzet juridische kennis • Aansprakelijkheden beperken c.q. uitsluiten 	1B	35.000	3.500
19	Betaalverkeer: - er wordt een verkeerde betaling uitgevoerd - nepfacturen - dubbele betaling van dezelfde dienst/levering - dubbele betaling factuur (bij dubbele ontvangst zelfde factuur)	Kans op het niet terugontvangen van betaald bedrag	2A	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Controle door matching met order, beperkte bevoegdheden mutatie crediteurendata. • Financial Control controleert op de vorm vereisten van facturen. • Controle financieel systeem op dubbel factuurnummer. • Werken met hashtotalen in het betalingsverkeer 	2A	10.000	10.000
20	Niet rechtmatige inkoop- en aanbesteding	Kans op: - opmerkingen bij de jaarrekening of geen goedkeurende verklaring bij de jaarrekening - imagoschade - kans op financieel verlies - claims van concurrerende leveranciers	3A	Compliance	preventief repressief	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid voor inkoop en aanbesteding • AO-IC maatregelen + verantwoordingsplicht verwoord in handboek inkoop en aanbesteding • Check door accountant, interne audit • Spendanalyse 	2A	95.000	10.000
21	Risico dat een toegezegde subsidie/ bijdrage van derden niet kan worden gedeclareerd, door onvolledige registratie	Kans op financieel verlies	2C	Compliance	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Check aan welke verantwoordingsplicht moet worden voldaan bij ontvangen van subsidies • Nemen van maatregelen om aan verantwoordingsplicht te voldoen • Inzet externe expertise 	2A	75.000	10.000
22	Renterisico	Kans op sterke rentefluctuaties op moment dat nieuwe lening moet worden aangetrokken	2B	Operationeel Compliance	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Per kwartaal opstellen van een liquiditeitsprognose, conform het financieringsstatuut. • Wettelijke renterisiconorm • Afgesloten langlopende leningen met uitgestelde stortingsdatum (t/m 2025) 	2A	35.000	10.000
23	Niet beschikbaar zijn van (delen van) ICT	- Installaties werken niet / lokaal op hand - Geen informatie beschikbaar - Geen communicatie mogelijk	3C	Strategisch	preventief correctief repressief	Invulling geven aan het informatie veiligheidsbeleid conform BIO (BaseLine Informatieveiligheid Overheid)	2C	712.500	75.000
24	Onverwachte en onvoorzene stijging prijzen	Hogere kosten	3C	Strategisch	Preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Meerjaren inkoopcontracten • Tijdig inkoopmoment klikken 	3C	712.500	712.500

Nr.	Risicogebeurtenis	Gevolgen	Risico score (bruto)	Soort Risico	Soort maatregel	Maatregelen	Risico score (rest)	Bruto bedrag (€)	Netto bedrag (€)
25	Indexering van de chemicaliënrijzen	Hogere kosten omdat in de raming van de kosten onvoldoende indexering is toegepast. Chemicaliënrijzen zijn aan grote prijsschommelingen onderhevig met als kans onvoldoende budget.	3C	Strategisch	geen	In de begroting is rekening gehouden met reguliere indexering van de chemicaliënrijzen (conform de rekenuitgangspunten)	3B	712.500	332.500
26	Verstoring transport en behandeling afvalwater: bijv. calamiteit zoals leidingbreuk, stroomstoring, ongecontroleerde lozingen	Milieuschade Imagoschade Hogere kosten	3B	Strategisch Compliance	correctief	Calamiteiten bestrijdingsplan voor de afvalwaterinfrastructuur	3A	332.500	95.000
27	Verstoring transport en behandeling afvalwater: bijv. brand, uitval procesautomatisering	Milieuschade Imagoschade Hogere kosten	2B	Operationeel Compliance	preventief	Extra achtereenvolgende: Redundante PA omgeving (WALTER)	2A	35.000	10.000
28	Stagneren van de afzet van reststoffen	Geen afzetmogelijkheid, tijdelijke opslag reststoffen en mogelijk stoppen van installaties met als gevolg hogere kosten. Bijvoorbeeld slib, slibkorrel, zand (a.g.v. Pfas)	3D	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Spreiden risico door meerdere afzetkanalen en huren opslagruimte. • Betere grip op de bedrijfsvoering (capaciteit/kennis/kunde menskracht opgeschaald, grip op inkoop en contractmanagement). • Realiseren eigen slibopslag • Contractueel inrichten dat afnemer behoedzamer wordt; garantieverplichtingen, schade ongelimiteerd, etc.. 	2D	2.375.000	250.000
29	Verstoring van de bedrijfsvoering als gevolg van toepassing niet beproefde technieken	Des-investeringen en versnelde afschrijvingen; hogere kosten.	2D	Operationeel	preventief	Projectorganisatie	2A	250.000	10.000
30	Contractbreuk ten gevolge van wanprestatie leverancier	Kwaliteitsverlies + hogere kosten door inzet extra mensen en middelen	2B	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Contractmanagement en systematiek van opstellen contracten (bv. gele kaarten en 'past performance'). • Aan de voorkant goede en waterdichte contracten opstellen. 	2A	35.000	10.000
31	Verstoring van de bedrijfsvoering door explosie van biogas / gas	Veiligheid, Milieuschade, (des-) investeringen, hogere exploitatie kosten ivm opvang gevolgen	2D	Strategisch Operationeel	preventief	Alex maatregelen en controle op beheer en onderhoud ATEX installaties.	1D	250.000	25.000
32	Bij uitbesteden van de procesvoering, risico van faillissement van het bedrijf (bijv. TDH Venlo)	Kwaliteitsverlies + hogere kosten door inzet extra mensen en middelen	2D	Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht bij aanbesteding. • Marktonderzoek en contractvorming / -management 	2C	250.000	75.000
33	Langdurige uitval van de slibdrooginstallatie Susteren met als gevolg het niet kunnen afzetten van ontwaterd slib	Financiële consequentie	2D	Strategisch Operationeel	preventief	Technische aanpassingen van de droger en het opzetten van een drogerorganisatie ten behoeve van onderhoud en beheer.	2C	250.000	75.000
34	Het door WBL niet, onjuist of onvolledig naleven en/of uitvoering geven aan contracten met derden (gemeenten)	Milieuschade, imagoschade, financiële schade	2B	Strategisch Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Contracten • Verzekeringen • Contractmanagement 	2A	35.000	10.000
35	Het door WBL niet, onjuist of onvolledig naleven en/of uitvoering geven aan contracten en/of samenwerking met derden (bedrijfsleven) en/of het niet ontvangen van de betaling van verrichte en gefactureerde diensten.	Financiële risico's, geen core-business, imagoschade, verantwoordelijkheid als ontwerpende partij	2B	Strategisch Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Contracten • Verzekeringen • Contractmanagement 	2A	35.000	10.000
36	Faillissement van bedrijfskritische leveranciers/afnemers (o.a. externe afzet slib)	Milieuschade Verstoring bedrijfsvoering Onvoorziene financiële kosten	2D	Strategisch Operationeel	preventief	<ul style="list-style-type: none"> • Contractmanagement • Bankgaranties 	2D	250.000	250.000
37	Meten van nieuwe gevaarlijke stoffen in het afvalwater a.g.v. vernieuwde en verbeterde analyse- en meettechnieken	Milieuschade, imagoschade, financiële schade	2C	Strategisch Compliance Operationeel	repressief	geen	2C	75.000	75.000
38	Het zich voordoen van een grote calamiteit (o.a. terroristische aanslag) die niet valt onder de reikwijdte van de 'Wet tegemoetkoming Schade bij rampen en zware ongevallen (WTS)' of waarvan de kosten niet volledig worden gedekt door de WTS.	Milieuschade, financiële schade	1D	Strategisch Operationeel	repressief	geen	1D	25.000	25.000
39	Het niet voldoen aan (nieuwe) wet/regelgeving of wijzigingen van richtlijnen van bevoegd gezag met direct effect op de bedrijfsvoering en/of aanbestedingen.	Milieuschade, imagoschade, financiële schade	2B	Strategisch Compliance Operationeel	repressief	geen	2B	35.000	35.000
40	Aansprakelijkheid bij het werken voor derden waarvoor WBL geen dekking heeft onder verzekeringen. Bijvoorbeeld aansprakelijkheid voor schade bij gemeentelijke objecten die niet (volledig) is gedekt door de aansprakelijkheidsverzekering	Financiële schade / imago schade	1D	Operationeel Compliance	repressief	Kwaliteit en competenties medewerkers op voldoende niveau houden om ongewenste situaties te voorkomen	1D	25.000	25.000
41	Capaciteitsproblemen en hogere kosten door krapte arbeidsmarkt	Continuïteitsrisico, hogere kosten a.g.v. inhuur, geen borging kennis. Vertraging in bereiken strategische doelen.	3B	Operationeel	preventief	Actieve communicatie aantrekkelijk werkgeverschap Strategische personeelsplanning	3A	332.500	95.000
42	Het niet voldoen aan wettelijke voorschriften als gevolg van externe factoren (bijv. het bewust lozen door derden met grote gevolgen voor het influent of gevolgen van het gebrek aan netwerkkapaciteit elektriciteit).	Milieuschade, imagoschade, financiële schade (o.a. risico op boete bevoegd gezag).	3A	Operationeel	repressief	Schadebeheersing door active rol CRK, LAC en communicatie met bevoegde gezagen.	3A	95.000	95.000
43	Het niet beschikbaar zijn van grondstoffen (bijvoorbeeld chemicaliën) en materialen.	Milieuschade, imagoschade, financiële schade	3A	Operationeel	preventief repressief	Daar waar dat kan risicospreiding door contractuele afspraken met leveranciers.	3A	95.000	95.000
SUBTOTAAL								13.655.000	4.306.000
Indexering 10%								1.365.000	430.000
TOTAAL								15.020.000	4.736.000

7.4 Bijlage 4: Staat van activa

SVA	omschrijving	Cumulatieven per 31-12-2021			Boek-waarde 31-12-2021	Nieuwbouw derden / Uitgaven	Nieuwbouw derden Subsidies	Desinvestering	Geacti- veerde lasten	uitgaven OHW naar SVA 2022	subsid.OHW naar SVA 2022	afschrijving Nieuw geactiveerd deel	Afschrijving / aflossing deel	Cumulatieven per 31-12-2022			Boek- waarde 31-12-2022	Toegerek. rente 2022
		Aanschaf- waarde	Subsidies	Afschrijving /aflossing										Aanschaf- waarde	Subsidies	Afschrijving /aflossing		
Financiële vaste activa																		
		20.000	0	0	20.000	0	0	0	0	139.171	0	0	0	159.171	0	0	159.171	0
0301	Aandelen en deelnemingen	20.000	0	0	20.000	0	0	0	0	139.171	0	0	0	159.171	0	0	159.171	0
0303	Vaste leningen aan ambtenaren	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0304	Vaste leningen aan overheden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Immateriële vaste activa																		
		14.379.514	319.820	12.222.193	1.837.501	0	0	0	0	1.565.657	504.315	5.668	1.097.195	15.945.171	824.135	13.325.056	1.795.980	25.638
0101	Uitgaven afsluiten geldleningen	5.804.457	0	5.804.457	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5.804.457	0	5.804.457	0	0
0102	Uitgaven onderzoek/ontwikkeling	8.575.057	319.820	6.417.736	1.837.501	0	0	0	0	1.565.657	504.315	5.668	1.097.195	10.140.714	824.135	7.520.599	1.795.980	25.638
0103	Subsidies/ bijdragen aan derden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0104	Afkoopsommen aan overheden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Overige immateriële activa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa																		
		930.355.466	54.989.984	630.575.510	244.789.971	0	0	3.593.501	0	22.490.838	721.779	77.650	22.896.919	949.252.803	55.711.763	653.550.079	239.990.960	3.420.601
0201	Gronden	8.806.269	816.376	-4.236	7.994.129	0	0	0	0	0	0	0	0	8.806.269	816.376	-4.236	7.994.129	112.813
0202	Vervoermiddelen en werktuigen	2.063.735	0	1.970.578	93.156	0	0	0	0	0	0	93.156	93.156	2.063.735	0	2.063.735	0	657
0203	Overige bedrijfsmiddelen	40.985.777	0	27.571.412	13.414.366	0	0	431.854	0	1.799.534	0	4.740	2.720.157	42.353.458	0	30.296.309	12.057.148	179.726
0204	Kantoren, centrale werkplaatsen	32.218.662	432.530	19.949.227	11.836.905	0	0	0	0	272.623	68.845	4.759	970.536	32.491.285	501.375	20.924.522	11.065.388	161.598
02071	ZTW: Transportsysteem	270.026.460	32.067.420	199.885.644	38.073.397	0	0	0	0	12.976.457	652.934	3.367	3.623.667	283.002.917	32.720.354	203.512.677	46.769.886	598.652
02072	ZTW: Zuiveringsinstallaties	512.091.145	20.522.879	326.586.370	164.981.896	0	0	758.651	0	3.003.136	0	63.223	13.927.139	514.335.630	20.522.879	340.576.732	153.236.019	2.245.337
02073	ZTW: Slibontwateringsinstallaties	45.631.238	1.149.040	39.098.091	5.384.107	0	0	4.426.099	0	4.426.099	0	263	1.167.163	50.057.337	1.149.040	40.265.517	8.642.781	98.973
02074	ZTW: Drogers	18.532.179	1.740	15.518.424	3.012.015	0	0	2.402.996	0	12.989	0	1.299	395.100	16.142.172	1.740	15.914.823	225.609	22.845
0210	Overige materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Immateriële vaste activa (OHW)																		
		0	0	0	0	17.005	0	0	0	-17.005	0	0	0	0	0	0	0	0
701101	Uitgaven afsluiten geldleningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
701201	Onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	17.005	0	0	0	-17.005	0	0	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa (OHW)																		
		13.112.387	798.111	0	12.314.276	28.919.950	427.982	711.463	0	-24.039.491	-1.226.094	0	0	17.281.383	0	0	17.281.383	0
	Gronden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
712001	Vervoermiddelen en werktuigen	5.323	0	0	5.323	1.430	0	0	0	0	0	0	0	6.753	0	0	6.753	0
713001	Overige bedrijfsmiddelen	1.964.873	227.823	0	1.737.050	2.217.645	276.492	711.463	0	-2.862.104	-504.315	0	0	608.951	0	0	608.951	0
714001	Kantoren, centrale werkplaatsen	0	0	0	0	140.233	68.845	0	0	-140.233	-68.845	0	0	0	0	0	0	0
717xxx	Zuiveringstechnische werken	11.142.191	570.288	0	10.571.903	26.560.642	82.645	0	0	-21.037.154	-652.934	0	0	16.665.679	0	0	16.665.679	0
Totaal activa		957.867.366	56.107.915	642.797.704	258.961.747	28.936.955	427.982	4.304.964	0	139.170	0	83.319	23.994.113	982.638.527	56.535.898	666.875.135	259.227.494	3.446.238
Totaal SVA		944.754.979	55.309.804	642.797.704	246.647.471	0	0	3.593.501	0	24.195.666	1.226.094	83.319	23.994.113	965.357.144	56.535.898	666.875.135	241.946.111	3.446.238
Totaal OHW		13.112.387	798.111	0	12.314.276	28.936.955	427.982	711.463	0	-24.056.496	-1.226.094	0	0	17.281.383	0	0	17.281.383	0

7.5 Bijlage 5: Staat van eigen kapitaal, reserve en voorzieningen

Omschrijving (Bedragen in € 1)	Gemiddelde rentevoet 2022 = 2,21%							
	Boekwaarde 31-12-21	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermeerdering	Vermindering	Resultaat huidig boekjaar	Aanzuivering Waterschap Limburg	Boekwaarde 31-12-22	Berekende rente die niet aan de reserve wordt toegevoegd
Reserves								
Algemene reserve	0	-1.626.260	1.200.953	0		425.307	0	
Risico reserve	1.200.953		0	1.200.953			0	
	1.200.953	-1.626.260	1.200.953	1.200.953	0	425.307	0	-4.420
Reserve innovatie en duurzaamheid	0	0	0	0			0	
Bestemmingsreserve innovatie	200.000	0	0	0			200.000	
Resultaat huidig boekjaar					-9.630.592		-9.630.592	
Totaal Eigen vermogen	1.400.953	-1.626.260	1.200.953	1.200.953	-9.630.592	425.307	-9.430.592	-4.420
Voorzieningen:								
Voorziening vitaliteitsuren	18.000		60.963	12.361			66.602	
Voorziening hoogwatercrisis	171.875		0	148.312			23.563	
Totaal Voorzieningen	189.875	0	60.963	160.673	0	0	90.165	0
Totaal eigen vermogen / voorzieningen	1.590.828	-1.626.260	1.261.916	1.361.626	-9.630.592	425.307	-9.340.427	-4.420

7.6 Bijlage 6: Staat van geldleningen

lening jr/nr	oorspronkelijk bedrag lening	leningnr. Bank	rente% in jaren	looptijd A(nnuitair) of L(lineair)	restant bedrag lening per	bedrag van de nieuw aangegane leningen	nog niet verschenen rente per	betaalde rente of rentebestanddeel annuïteit	rente ten laste van het boekjaar	nog niet verschenen rente per	aflossing :		restant bedrag van de lening per
											31-12-2022	31-12-2022	
2005/01	€ 15.000.000	nr.1-23897	3,51	20	L	€ 2.250.000	€ 35.319	€ 78.975	€ 67.202	€ 23.546	€ 750.000	€ 1.500.000	
2006/01	€ 15.000.000	nr. 01112026	4,07	20	L	€ 3.000.000	€ 20.350	€ 122.100	€ 117.013	€ 15.263	€ 750.000	€ 2.250.000	
2009/01	€ 15.000.000	nr. 1-26369	4,04	20	L	€ 5.250.000	€ 33.583	€ 212.100	€ 207.303	€ 28.785	€ 750.000	€ 4.500.000	
2011/01	€ 18.000.000	nr.1-27469	0,155	20	L	€ 8.100.000	€ 1.046	€ 12.555	€ 12.439	€ 930	€ 900.000	€ 7.200.000	
2012/01	€ 23.000.000	nr.1-27795	2,77	20	L	€ 11.500.000	€ 24.776	€ 318.550	€ 316.072	€ 22.299	€ 1.150.000	€ 10.350.000	
2013/01	€ 10.000.000	nr. 1-28205	2,875	20	L	€ 5.500.000	€ 6.589	€ 158.125	€ 157.526	€ 5.990	€ 500.000	€ 5.000.000	
2015/01	€ 20.000.000	nr. 1-28965	1,382	20	L	€ 13.000.000	€ 7.486	€ 179.660	€ 179.084	€ 6.910	€ 1.000.000	€ 12.000.000	
2016/01	€ 70.432.638	nr. 1-29151	2,66	20	L	€ 49.302.847	€ 655.728	€ 1.311.456	€ 1.264.618	€ 608.890	€ 3.521.632	€ 45.781.214	
2016/02	€ 15.000.000	nr. 1-29287	1,01	20	L	€ 10.500.000	€ 8.838	€ 106.050	€ 105.419	€ 8.206	€ 750.000	€ 9.750.000	
2017/01	€ 15.000.000	nr. 1-29633	1,08	20	L	€ 11.250.000	€ 5.400	€ 121.500	€ 121.140	€ 5.040	€ 750.000	€ 10.500.000	
2018/01	€ 15.000.000	nr. 1-29935	1,15	20	L	€ 12.000.000	€ 5.367	€ 138.000	€ 137.665	€ 5.031	€ 750.000	€ 11.250.000	
2019/01	€ 14.500.000	nr. 1-30249	0,195	15	L	€ 11.600.000	€ 10.682	€ 22.620	€ 21.730	€ 9.792	€ 966.667	€ 10.633.333	
2019/02	€ 24.000.000	nr. 1-30414	0,433	20	L	€ 20.400.000	€ 3.435	€ 88.332	€ 88.130	€ 3.233	€ 1.200.000	€ 19.200.000	
2020/01	€ 35.000.000	nr. 1-30383	0,44	20	L	€ 31.500.000	€ 11.550	€ 138.600	€ 137.958	€ 10.908	€ 1.750.000	€ 29.750.000	
2021/01	€ 37.000.000	nr. 1-31104	0,488	20	L	€ 35.150.000	€ 4.243	€ 50.920	€ 50.697	€ 4.020	€ 500.000	€ 9.000.000	
2021/02	€ 10.000.000	nr. 1-30384	0,536	20	L	€ 9.500.000	€ 14.294	€ 171.532	€ 170.780	€ 13.542	€ 1.850.000	€ 33.300.000	
2022/01	€ 16.000.000	nr. 1-30385	0,638	20	L	€ 16.000.000	€ 8.507	€ 102.080	€ 101.655	€ 8.081	€ 800.000	€ 15.200.000	
2023/01	€ 17.000.000	nr. 1-30386	0,725	20	L		€ 17.000.000	€ -	€ -	€ 10.271	€ 10.271	€ -	€ 17.000.000
2023/02	€ 17.000.000		4,00	20	L		€ 17.000.000	€ -	€ -	€ 56.667	€ 56.667	€ -	€ 17.000.000
TOTAAL	€ 401.932.638					€ 255.802.847	€ 34.000.000	€ 857.192	€ 3.333.155	€ 3.323.366	€ 847.403	€ 18.638.299	€ 271.164.548

